

Istraživanje slikarstva Vincenta van Gogha u vlastitom likovnom radu

Kurilić, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:493497>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-17**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Istraživanje slikarstva Vincenta van Gogha u vlastitom likovnom radu

Diplomski rad

Student/ica:

Petra Kurilić

Mentor/ica:

doc.dr.art. Marina Đira

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Petra Kurilić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Istraživanje slikarstva Vincenta van Gogha u vlastitom likovnom radu** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 3. prosinca 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. SLIKARSTVO DRUGE POLOVICE 19. STOLJEĆA I POČETKA 20. STOLJEĆA 2	
3. VAN GOGH	4
3.1. Razdoblje u Hagu (1880. – 1886.).....	5
3.2. Razdoblje u Parizu (1886. – 1888.).....	9
3.3. Razdoblje u Provansi (1888. – 1889.)	12
4. CRTEŽI KAO POČETAK	23
5. MOGUĆNOSTI ISTRAŽIVANJA VAN GOGHOVOG SLIKARSTVA S UČENICIMA U RAZREDNOJ NASTAVI	26
6. PRAKTIČNI DIO	28
6.1. Cilj istraživanja.....	28
6.2. Problem istraživanja	28
6.3. Metode istraživanja	28
6.4. Opis istraživanja	28
6.4.1. Likovno istraživanje vezano uz van Goghovo razdoblje u Nizozemskoj	30
6.4.2. Likovno istraživanje vezano za van Goghovo razdoblje u Parizu.....	38
6.4.3. Likovno istraživanje vezano za van Goghovo razdoblje u Provansi	43
7. RASPRAVA.....	49
8. ZAKLJUČAK	51
9. SAŽETAK	53
10. POPIS LITERATURE	54
11. POPIS SLIKOVNIH PRIKAZA	56
12. ŽIVOTOPIS	59

1. UVOD

Diplomski rad bit će usmjeren na proučavanje slikarstva Vincenta van Gogha u svrhu istraživanja mogućnosti povezivanja njegova stvaralaštva s nastavnim sadržajima Likovne kulture u razrednoj nastavi.

Rad će se sastojati od dva dijela. U teorijskom djelu će se osvrnuti na slikarstvo na prijelazu iz 19. stoljeća u 20. stoljeće, više će pozornosti dati van Goghu i njegovoj umjetnosti te analizirati neka njegova djela. U skladu s glavnim značajkama njegovog slikarstva u ovom teorijskom djelu će se zasebnim poglavljima posvetiti i elementima vizualnog i likovnog jezika koji su u njegovom slikarstvu redovito naglašeni, a koji se u sadržajima ishoda nastavnog predmeta Likovne kulture pojavljuju u predmetnom kurikulumu za razrednu nastavu.

Drugi, praktični dio rada će se odnositi na moje samostalno likovno istraživanje kojim će osmisliti i izvesti više likovnih radova vezanih uz prethodno teorijsko istraživanje.

Praktični dio rada, samu izvedbu i krajnje rezultate će iscrpno dokumentirati i analizirati u svrhu primjene tog iskustva u osmišljavanju prikladnih likovnih zadataka za učenike u svojoj učiteljskoj praksi.

2. SLIKARSTVO DRUGE POLOVICE 19. STOLJEĆA I POČETKA 20. STOLJEĆA

Damjanov (2013) opisuje kako se dolaskom Industrijske revolucije pojavila mogućnost masovne i jeftine proizvodnje kojom su se izrađivali već poznati oblici, ali na drugačiji način i u drugačije svrhe. Upravo na takav način proizvedeni predmeti koji su svojim izgledom reproducirali izgled oblika starijih vremena doveli su do toga da sami po sebi nisu imali nikakvu važnost ni vrijednost starijih predmeta koje su kopirali.

Prevelika proizvodnja predmeta takvih karakteristika u 19. stoljeću uzrokovala je brzi gubitak osjetljivosti za ono umjetničko, a što je rezultiralo time da su slikarstvo i kiparstvo bili svedeni na razinu ilustracije, anegdote. Umjetnički izraz se iz navedenih razloga susretao s odbijanjem i kritiziranjem od strane pseudoumjetnički obrazovane publike, a to se negodovanje po prvi puta pojavilo s Courbetom, kasnije i sa slikama Edouarda Maneta (Damjanov, 2013).

Naime, prema Damjanov (2013) u drugoj polovici 19. stoljeća u umjetnosti dominirao je akademski stil čija se kvaliteta procjenjivala prema tome koliko je odgovarao tadašnjem pojmu pojavnosti, a naravno da se Courbet i Manet u opisano nisu uklapali.

Kao zanimljiv događaj Ruhrberg (2004) navodi onaj iz 1867. godine kada je nad Svjetskom izložbom u Parizu lebdio balon u kojem se nalazio karikaturist i fotograf Felix Nadar, a osim njega pojavili su se tada i drugi pojedinci koji su počeli govoriti o novom pristupu slikarstvu. Riječ je o impresionistima koji su poput Nadara htjeli uhvatiti „sliku trenutka“.

U početku nisu bili prihvaćeni te su njihove slike bile odbijane od strane organizatora Salona kao renomirane pariške izložbe. Ipak, Nadar im je pomogao da svoja djela prezentiraju javnosti na izložbi pod nazivom „Izložba impresionista“ (Ruhberg, 2004).

Jakubin (1999) piše kako je s impresionistima na važnosti dobilo samo slikarsko platno, odnosno likovni elementi koji počinju živjeti svojim životom, a što nije bio slučaj s realizmom koji je prethodio ovim pojavama i kod kojeg je još uvijek postojao imperativ sličnosti slike s promatranim motivom. Nasuprot tome, impresionisti su počeli rastvarati svjetlost i afirmirati boje u njihovoj čistoći.

Gombrich (1999) navodi da je kraj 19. stoljeća bilo vrijeme kada ni impresionistička „slika trenutka“ više nije zadovoljavala dio umjetnika. Među onima koji su od umjetnosti željeli nešto drugačije bio je i Vincent van Gogh. On je smatrao da je umjetnost bazirana na vizualnim utiscima i istraživanju samo optičkih kvaliteta svjetla i boje bila u opasnosti od gubljenja onog intenziteta i strasti pomoću kojih je umjetnik mogao izraziti svoje osjećaje.

To je njegovo nezadovoljstvo vodilo prema pojavi ekspresionizma koji u sebi sadržava otpor naturalizmu i impresionizmu. Ekspresionizam je umjetnički pravac s početka 20. stoljeća nastao u Njemačkoj, a naziv je prvi puta korišten u časopisu „Der Sturm“. Podrijetlo ovog naziva nalazimo u francuskom jeziku gdje riječ „expression“ znači izraz (Salamon, 2011).

Damjanov (2013) piše kako je umjetnost prema shvaćanju ekspresionista oblik oslobađanja čovjeka putem oslobađanja emocija i nagona, odnosno oslobađanje onog potisnutog, neostvarenog, neoblikovanog u ljudima, onoga što može biti i zastrašujuće, zlo i ružno. Ekspresioniste nije zanimao toliko motiv koliko dublji, zajednički korijeni čovječanstva, čak i prirode.

Janson (2003) smatra kako se spomenute karakteristike mogu pronaći i na van Goghovim slikama zbog čega su ga neki nazivali i ekspresionistom, ali napominje kako je to naziv ipak primjereniji za kasnije slikare. Njega se zato, kako piše Gombrich (1999), najčešće promatra zajedno s postimpresionistima Paulom Cezanneom i Paulom Gauguinom kao onima koji su utrli put novim, modernim stilovima u umjetnosti.

Danas je svima poznato da se slike ovog neshvaćenog genija prodaju za milijunske iznose, no pitanje je koliko je poznato da je upravo isti taj čovjek za života prodao samo jednu sliku pod nazivom „Crveni vinograd“ (Ruhberg, 2004).

3. VAN GOGH

Vincent William van Gogh rodio se 30. ožujka 1853. godine u Groot-Zundertu, gradiću u Barbantu, Nizozemskoj. Njegov je otac bio protestantski pastor pa je van Gogh od njega naslijedio religiozan osjećaj prema životu i prirodi što je kasnije obilježilo njegova djela (Anderson, 1995).

Anderson (1995) piše da uz to što je imao oca pastora koji je utjecao na njegovu duhovnost, van Gogh je imao i strica zahvaljujući kojem je kao vrlo mlad došao u doticaj s umjetnošću. Naime, on je bio jedan od osnivača tvrtke Goupil et Cie koja se bavila prodajom umjetnina te je upravo to bilo najranije van Goghovo zaposlenje. Kao zaposlenik te tvrtke bio je u prilici raditi u njezinim podružnicama u Parizu, Bruxellesu i Londonu.

Van Goghovo nezadovoljstvo poslom je, piše Walther (2006), rezultiralo otkazom nakon čega se odlučio za studij teologije od kojega je nakon godinu dana odustao. Radio je još i kao pomoćni učitelj i kao propovjednik laik zahvaljujući čemu je upoznao rudare u belgijskom rudniku ugljena Borinage, u predjelu Barbanta, koji su živjeli u najstrašnjoj socijalnoj bijedi.

Svoje osjećaje o ljudima oko sebe je počeo izražavati kroz crteže. Umjetnost je postala njegov jedini ventil, ali i prilika da na svoj način komentira svijet u kojem živi. Na bavljenje umjetnošću sigurno ga je potaklo i to što je kao mlad radio u različitim filijalama prethodno spomenute trgovine umjetninama, a snažnu podršku su mu u tom smislu pružili brat Theo i bratić Anton Mauve, umjetnik haške škole koji će imati velik utjecaj na van Goghov umjetnički razvoj (Walther, 2006).

Anderson (1995) pripovijeda kako je na poziv brata Thea van Gogh 1886. godine otišao u Pariz gdje je upoznao impresioniste. Nova sredina i nova poznanstva potaknula su ga na osvježavanje slikarske palete i olakšavanje tekture u odnosu na njegovo ranije slikarstvo koje se isprva razvijalo pod utjecajem nizozemske tradicije.

Van Gogh se u Parizu zadržao dvije godine nakon čega je u želji za novom inspiracijom otišao na jug Francuske u Provansu gdje su nastale neke od njegovih najpoznatijih slika (Walther, 2001).

Kako je van Gogh umro 1890. godine, jasno je da je cijeli njegov umjetnički put trajao tek jedno desetljeće, no unatoč tome to je razdoblje bilo izrazito plodno te se ugrubo može podijeliti na tri faze, razdoblja u Haagu, Parizu i Provansi.

Iz tog su razloga sljedeća poglavlja na taj način i koncipirana u svrhu dočaravanja načina na koje se njegovo slikarstvo mijenjalo tijekom godina.

3.1. Razdoblje u Hagu (1880. – 1886.)

U Bruxelles kao grad u kojem se počeo intenzivno umjetnički razvijati van Gogh je prema Waltheru (2006) došao u listopadu 1880. godine. U to vrijeme nastaju samo crteži, skice nekih detalja te studije prema slikama Jean-Francoisa Milleta s kojim je van Gogh osjetio povezanost zbog tema koje su im bile zajedničke. Najčešće su to bili seljaci koji rade i mračne žanr-slike prožete melankolijom.

Slika 1. Jean-Francois Millet, *Pobiračice*, 1857. Ulje na platnu, Muzej d'Orsay

Van Gogh se u Bruxellesu zadržao relativno kratko, otprilike godinu dana, te na Novu godinu 1882. otišao u Haag gdje je nastavio sa svojim umjetničkim radom u ateljeu. Tu mu je, kako pišu Henkels i sur. (2006), mentor bio slikar Anton Mauve uz čija je uputstva počeo stvarati svoje prve slike u tehnici ulja na platnu.

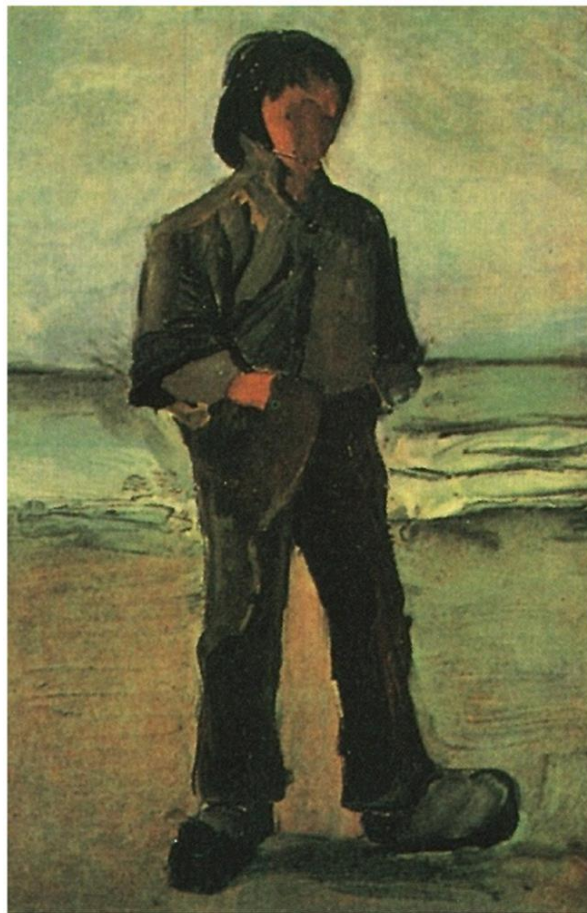
Kako je Mauve kao pripadnik haške slikarske škole bio vjeran tradiciji u želji da oživi „zlatno doba“ nizozemskog baroknog slikarstva, to se nastojanje osjetilo i u tadašnjim van Goghovim slikama. On se sam tada najviše ugledao u slike nizozemskog baroknog slikara Adriena van Veldea i njegove slikarske kombinacije motiva krajolika i ljudi koji rade uz obalu (Henkels i sur., 2006).

Walther (2006) ističe da je van Gogh maničnom slikarskom marljivošću i temeljitim uvježbavanjem promatranja umjetničkih djela postigao svoj poseban odnos prema boji te je nakon godinu dana slikarske prakse već bio na samom vrhuncu vremena u kojem je živio.

1883. godine završio je van Goghov boravak u Haagu. Odselio se u pokrajinu Drente na sjeveroistoku Nizozemske, no nakon samo tri mjeseca vratio se svojim roditeljima u Nuenen. U rodnome kraju se zadržao sve do očeve smrti 1885. godine kada je otišao u Antwerpen gdje je promijenio spektar svojih tema (Walther, 2006).

Mnogi radovi koje je van Gogh izveo u Nizozemskoj prije no što je otišao u Pariz bili su, kako piše Anderson (1995), tamni, sumorni i izraz su njegovih osjećaja za siromašne i zapostavljene rudare i težake. U jednom od pisama bratu Theu, van Gogh je zapisao: „Želio sam prenijeti ideju da su ovi ljudi pod svjetlom petrolejke... obradili zemlju i da moja slika daje dostojanstvo teškom radu i hrani koju su si priskrbili poštenim trudom.“ (Anderson, 1995 : 8) Među tim radovima najpoznatija je njegova slika „Ljudi koji jedu krumpir“ iz 1885. godine (Gombrich, 1999).

U nastavku slijedi analiza te, ali prvo jedne druge slike iz ovog razdoblja.

Slika 2. Vincent van Gogh, Ribič na plaži, 1882. Ulje na platnu. Otterlo, Kröller-Müller Museum.

Van Goghova slika „Ribič na plaži“ figurativna je slika s prikazom ljudskog lika, očito ribiča, na plaži. Lik ribiča prikazan je u cijelosti, po sredini slike te određuje njezinu vertikalnu kompoziciju. Lik ribiča smješten je u otvoreni prostor, na plažu koja je sugerirana prikazom pijeska, mora i neba u pozadini.

Kako je u prethodnom dijelu teksta već spomenuto, za ovo razdoblje van Goghova stvaralaštva, a što je prisutno i na ovoj slici, karakteristična je tmurna paleta boja koja se sastoji od svjetlijih i tamnijih tonova već prilično degradiranih, zagasitih i blijedih nijansi. Boje su nanese u potezima koji u prikazu ribiča više dolaze do izražaja, a u prikazu pozadine manje.

Pozadina je općenito dočarana u nekoliko neutralnih ploha koje su odijeljene dvjema linijama; onom koja označava granicu pijeska i mora i onom iznad koja predstavlja horizont.

Djelo je naslikano tehnikom ulje na platnu.

Slika 3. Vincent van Gogh, *Ljudi koji jedu krumpir*, 1885. Ulje na platnu, 81.5 x 114.5 cm. Amsterdam, Van Gogh Museum

„Ljudi koji jedu krumpir“ je figurativna slika realističnog karaktera. Seljaci su prikazani kako sjede za stolom stvarajući kružnu kompoziciju.

Na slici je prikazano petero figura koje po svojoj odjeći i interijeru u koji su smješteni djeluju kao seljaci, radnici. Nalaze se u tamnoj sobi u kojoj je jedini izvor svjetla lampa smještena otprilike negdje po sredini slike i prikazana kako visi s pregrade na stropu. Strop prostorije je smješten nisko iznad seljaka, cijela soba je malena i skućena, a što pojačava dojam potlačenosti koja doprinosi tihoj, tmurnoj atmosferi slike.

Iako na slici dominiraju zemljane, tamne i degradirane boje, izrazi na licima seljaka su osvijetljeni čime do izražaja dolazi njihova gruba koža.

I ova je slika, kao i one čiji opisi tek slijede u sljedećim poglavljima, naslikana tehnikom ulje na platnu koja je van Goghu ovdje konkretno omogućila izvedbu široke palete nijansi i tonova iz osnovne žute kao dominantne boje na slici.

3.2. Razdoblje u Parizu (1886. – 1888.)

Netom prije samog dolaska u Pariz koji je tada bio glavni grad 19. stoljeća van Gogh je zastao u belgijskoj luci Antwerpen koja je bila kratki intermeco na njegovom putu. Walther (2006) smatra da se boravak u ovom gradu pokazao važnim za njegovo kasnije stvaralaštvo jer je upravo tu on istraživao i eksperimentirao, napustio krutost kalvinizma svojega zavičaja te oslobodio ogroman kreativni zanos.

Na Kraljevskoj akademiji u Antwerpenu van Gogh je uvježbavao kopiranje gipsanih modela antičkih skulptura, no ubrzo je shvatio da ne može samo mehanički oponašati jer na taj način umanjuje svoju osobnost. Inspiraciju za nešto novo je dobio upoznajući se sa slikama Petera Paula Rubensa koje su bile pune veselih boja, bogate volumenom i imale značajke baroknog slikarstva, a sve to činilo se kao potrebna alternativa nizozemskoj umjetnosti (Walther, 2006).

Henkels i sur. (2006) opisuju kako je u ožujku 1886. godine van Gogh u pismu bratu Theu najavio svoj dolazak u Pariz koji je na njega kao umjetnika višestruko utjecao. Kako je Theo često bio u doticaju s umjetnicima i trgovcima umjetninama, tako je van Gogh tamo stekao mnoga poznanstva te je često posjećivao izložbe impresionista.

U Parizu se upoznao sa slikarima poput Toulouse-Latreca, Camilla Pissarroa i Paula Gauguina te je uz njih počeo slikati svjetlijim i življim nijansama dok je pod utjecajem škole slikanja i crtanja slikara Fernanda Cormona počeo gubiti svoj interes za žanr-slike, slike seljaka i radnika (Henkels i sur., 2006).

Walther (2006) uočava da su se tada na njegovim slikama pojavili novi motivi poput mrtve prirode koja je kao žanr bila draga i impresionistima, osobito stoga što je podatna za istraživanje svjetlosnih vrijednosti boje.

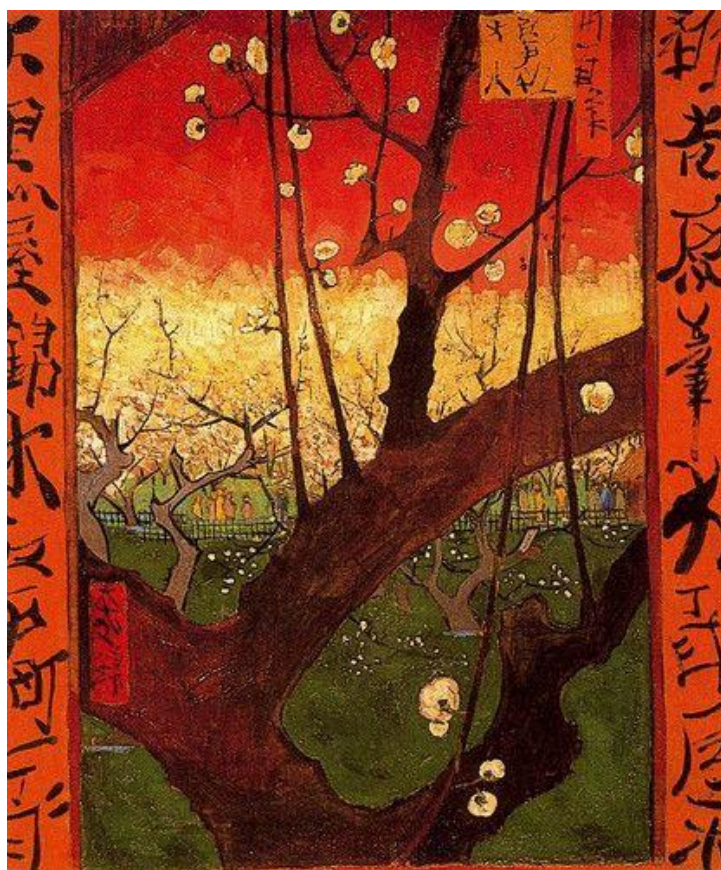
Tijekom svog pariškog razdoblja bavio se van Gogh još japanskom umjetnošću koja je bila vrlo raširena pomodna pojava u to vrijeme tako da su se prema japanskim drvorezima često izvodile kopije. Van Gogh je prema japanskim uzorima naslikao dvije slike; „Drvo šljive u cvatu“ i „Most na kiši“, koje slijede predloške Hiroshigea. Doduše, van Goghove su verzije vrlo udaljene od spomenutih predložaka te su kod njegovih slika prisutni debeli nanosi boja koji naglašavaju njegov rukopis i japanske drvoreze na neki način europeiziraju (Walther, 2006).

Načela koja je tijekom svog boravka u Parizu prihvatio su bila usmjerena prema svijetlim bojama impresionizma te poentilizmu kao načinu slikanja koji je njegove poteze kistom približio grafičkim kvalitetama, sve do dekorativne plošnosti japanske umjetnosti. Boje

i kompozicija za van Gogha više nisu bile čin promišljanja, već spontano slikanje na platnu koje je sve više postajalo njegovim glavnim životnim sadržajem (Walther, 2006).

Nakon dvogodišnjeg pariškog razdoblja van Gogh je osjetio spremnost napustiti veliki i bučan Pariz u kojem ga je, kako spominju Henkels i sur. (2006), vrijeme često deprimiralo i otići na jug u potrazi za suncem, prirodom i intenzivnim bojama koje je trebao za svoje slikarske studije.

Slijede prikazi i kratke analize dvaju djela nastalih u pariškom razdoblju van Goghova stvaralaštva.

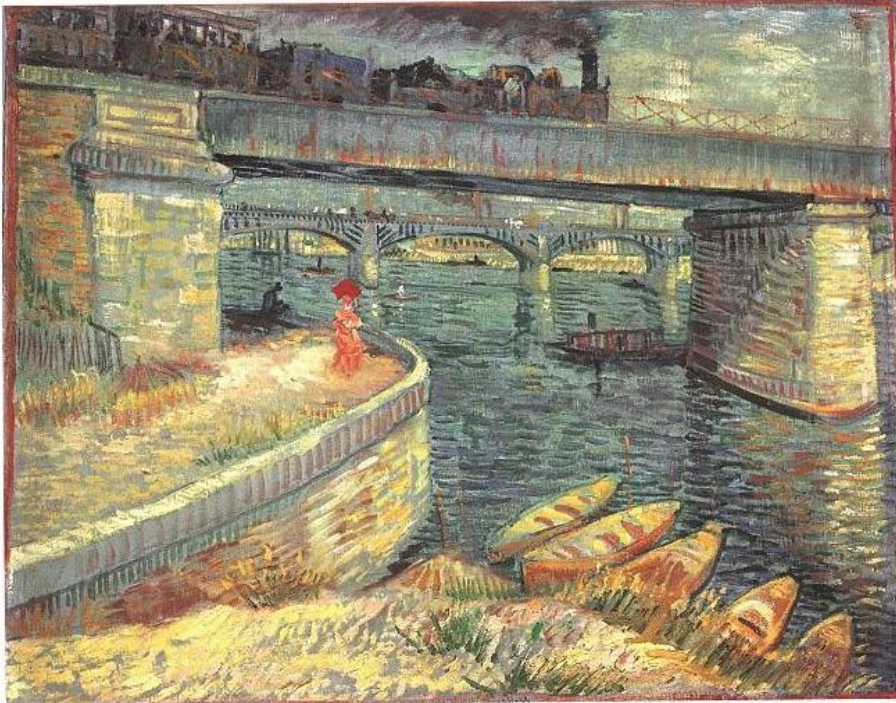

Slika 4. Vincent van Gogh, *Drvo šljive u cvatu*, 1887. Ulje na platnu, 55 x 46 cm. Rijksmuseum Vincent van Gogh, Amsterdam

Van Goghova slika „Drvo šljive u cvatu“ je figurativna te prikazuje stablo šljive kao motiv iz prirode. U prvom planu je prikazano jedno veliko stablo šljive, a u pozadini se nalaze drugi manji prikazi stabala koji ukazuju na sugestiju prostora. Osim potrebe za sugeriranjem prostora, netipične za japansku grafiku, kao osobitost se na njoj pojavljuje i grafički motiv pisma Dalekog istoka.

Na slici su i u prikazu slike i pisma izražene jasne linije, konture, što upućuje na odmak od njegova prethodnog načina slikanja, tijekom haškog razdoblja.

Prisutni su zato debeli nanosi boja koje van Gogh slaže u snažnim kontrastima od kojih je posebno izražen komplementarni kontrast crvene i zelene.

Slika 5. Vincent van Gogh, Most iznad rijeke Siene u Asnieresu, 1887. Ulje na platnu, 52 x 65 cm. Zurich, Foundation E. G. Buhle

„Most iznad rijeke Siene u Asnieresu“ je figurativna slika na kojoj su prikazana dva mosta što prolaze iznad rijeke Seine dijeleći prizor na više prostornih planova. U prvom planu prikazana je riva u žutoj boji i u ponekim potezima zelene, a na rijeci još nekoliko brodova u žutim i narančastim nijansama. Neki su brodovi još prikazani s malo tamno crvene boje, a istom je paletom naslikan i zidani dio obale smješten posve lijevo.

U opisanom prvom planu do izražaja najviše dolazi ženski lik koji stoji na rivi i gleda prema rijeci, a narančasto crvena haljina i suncobran spomenute ženske figure stvaraju kontrast s plavom i zelenom bojom vode u pozadini.

U pozadini su i spomenuti mostovi. Bližim mostom koji se nalazi u drugom prostornom planu prolazi vlak i on je još uvijek prilično detaljno dočaran. Udaljeniji vlak koji se nalazi u trećem prostornom planu pruža se paralelno s bližim, ali je sugeriran samo u najvažnijim potezima.

Koloristički je izražen toplo-hladni kontrast, a potezi kista više nisu debeli, gusti i kontinuirani, već kratki i pomalo isprekidani.

Anderson (1995) piše da je rijeka Siene bila česta tema na slikama van Gogha. 1886. godine naslikao je cijelu seriju slika inspiriranih upravo ovom rijekom. Riječ je o slikama u Clichyju, Parizu i Asnieresu.

3.3. Razdoblje u Provansi (1888. – 1889.)

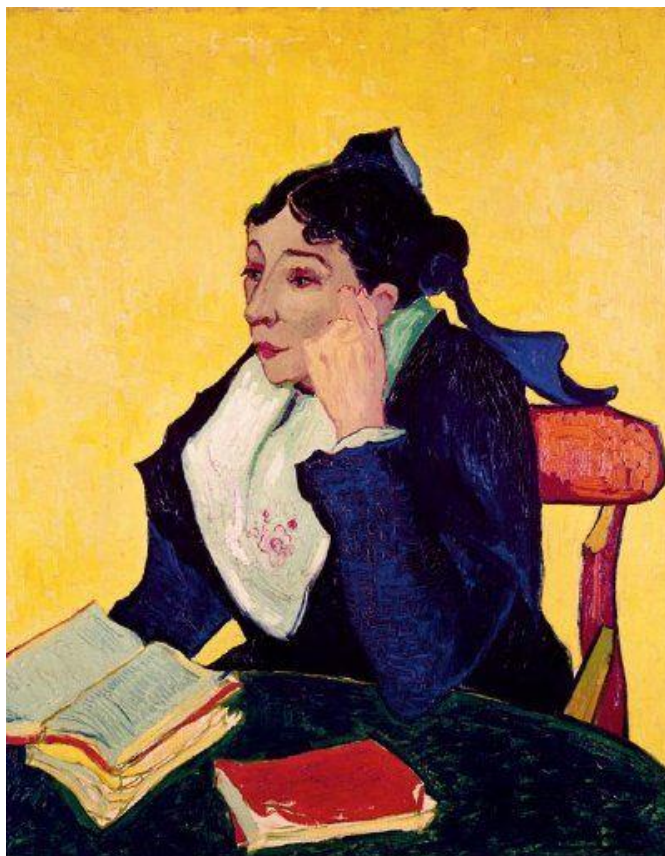
Van Gogh ne navodi nikakav konkretan razlog zašto je baš odabrao otići u Provansu, no neposredno nakon svog dolaska, pisao je svojoj sestri: „Ovdje mi nije potrebna japanska umjetnost, jer sam sebi kažem da sam u Japanu i da je dovoljno samo otvoriti oči i uzeti ono što je preda mnom.“ (Walther, 2006 : 31)

Henkels i sur. (2006) pišu da se naselio u Arlesu, mjestu u kojem je imao prilike slikati prirodu okupanu suncem i ostvariti svoj san o osnivanju umjetničke komune. Pun optimizma unajmio je čuvenu „Žutu kuću“ u koju su navraćali njegovi pariške kolege, zajedno slikali i pomagali jedan drugome. Upravo su tu nastala neka od njegovih najznačajnijih djela s motivima žetve, suncokreta i noćnih scena.

Svjetlost kojom se intenzivnije počeo baviti još u Parizu, u Arlesu je posebno došla do izražaja kao nešto za što je bio posebno zainteresiran. Damjanov (1991) naglašava kako je van Gogh ovdje počeo koristiti valovite poteze kista te intenzivne nijanse žute, plave i zelene dok Walther (2006) zamjećuje da je u Arlesu, u svrhu dočaravanja svjetlosti na platnu, razvio čak novi oblik tonskog slikanja koji se bazira na tonskom variranju jedne boje. Takav pristup do izražaja dolazi i na jednoj od njegovih slika suncokreta koja je u nastavku opisana u ovome radu.

Što se portreta tiče, bitno je naglasiti da je prošlo neko vrijeme dok van Gogh nije sklopio nova poznanstva, dok nije upoznao ljude koje je cijenio i koje je mogao portretirati. Portreti su za njega značili umjetnikovo sučeljavanje s čovjekom, prijateljstvom i naklonošću, a za čim je cijelog života čeznuo. Vezano uz portret kao motiv van Gogh sam je rekao: „Omogućuje mi da izrazim ono što je u meni najbolje i najdublje.“ (Walther, 2006 : 34)

U njegovim portretima boje postaju nositelji opisa karaktera i one su u potpunosti neovisne o vanjštini osobe koja je portretirana. Iako je van Gogh naslikao mnogo portreta, čudno je što nikada nije naslikao portret svojega brata (Walther, 2001).

**Slika 6. Vincent van Gogh, *L'Arlesienne: Madame Ginoux*, 1888. Ulje na platnu, 91.4 x 73.7 cm.
The Metropolitan Museum of Art, New York**

U ljeto 1888. godine van Gogh se počeo baviti još jednim slikarskim problemom za koji su umjetnici tada već stoljećima tražili rješenja, a riječ je o problemu slikanja noćnih prizora, pitanju kako predstaviti tamu bojama. Walther (2006 : 38) opisuje kako je rješenje tog problema van Gogh pronašao u jednoj noćnoj šetnji uz more. „Nije bilo vedro, nije bilo tužno, bilo je lijepo“, napisao je kasnije u svome pismu bratu Theu, a na svojim je slikama htio prikazati baš taj ugođaj, s malo svjetla pred tamnim horizontom.

Kako bi dočarao opisano, naslikao je „Kavanu na Place Lamartine noću“, no ova slika je bila samo međupostaja, etida slikanja noću, još uvijek vezana za interijer. Sa slikom „Cafe Terrace, Place du Forum, noću“ van Gogh se usudio otići korak naprijed prema otvorenom, slobodnom prostoru (Walther, 2001).

Slika 7. Vincent van Gogh, *Kafić na Place Lamartine, noću*, 1888. Ulje na platnu, 70 x 89 cm, Yale University Art Gallery

Henkels i sur. (2006) pišu da su posljednje godine njegova života bile obilježene narušenim mentalnim zdravljem zbog čega je sa svojih trideset i šest godina dobrovoljno otišao u azil i prihvatilište za duševne bolesnike Saint-Paul-de-Mausole kod Saint-Remyja-du-Provance, dvadeset i sedam kilometara udaljeno od Arlesa.

Monotoni, ali pravilima određen način života u ustanovi, kako ga opisuje Walther (2006), u velikoj je mjeri pridonio njegovom samopouzdanju iako je na otvorenom mogao slikati samo u pratnji čuvara. Sve svoje nade je polagao u to jer je vjerovao da ga samo rad može izvući iz strašnih depresija. Ipak, napadaji nisu ostavili nikakva traga na njegova djela jer su razdoblja bolesti i umjetničke aktivnosti kod njega uvijek bila razdvojena.

Kako bi spriječio ponovne napadaje, van Gogh se predavao slikanju koje ga je ohrabrivalo i pomoću kojega je oslobađao svoje osjećaje. Slike iz tog vremena pobuđuju dojam napetosti iako ona nije potjecala od bolesti, već od njegove želje da nadoknadi svo ono izgubljeno vrijeme koje je propustio tijekom napadaja (Walther, 2001).

Kada je bio u nemogućnosti šetati, slikao je unutrašnjost soba, što je slučaj sa „Vazom s ljiljanima“. Slikao je i pejzaže koji su se vidjeli s prozora njegove sobe, a također je slikao kutove vrta, cvijeće, portrete, autoportrete ili dijelove arhitekture zidina sanatorija.¹

¹ <https://www.vangoghgallery.com/misc/biography.html>

Iznad svega van Gogh se trudio što više približiti prirodi. Cijeli njegov život bio je prožet tim neposrednim, strastvenim odnosom prema prirodi o kojem je sam zapisao: „Nije toliko jezik slikara onaj koji osluškujemo, nego jezik prirode.“ (Walther, 2006 : 65) Namjera van Goghova slikarstva je bila obuhvatiti životnost čija je zadaća bila da spoznamo sam korijen stvari što je bilo tipično i za ekspresioniste koji su bili usredotočeni na zajedničke korijene čovječanstva, ali i prirode, već kako je navedeno ranije u tekstu.

Boja kao načelo životnosti u tom mu je smislu, piše Walther (2006), bila najvažnija. Nakon napadaja koji je doživio u azilu, ta boja puna vedrine i života, prešla je u paletu koja je sve više ustupala mjesto prigušenim tonovima i mračnijoj harmoniji bez velikih kontrasta. Kromatskoj raznolikosti boja koje je koristio u Parizu i Arlesu pridodao je cijeli niz tonova iz kojih se može očitati njegovo tadašnje stanje.

Gombrich (1999) smatra da se na slikama koje su nastale upravo na tom mjestu, ali i kasnije u Auversu, razlikuju dva temeljna linearna oblika; sjedinjenje linija u obliku valova koji se isprepleću i složena struktura oštrih, ali kratkih, isprekidanih linija koje su vidljive na jednoj od njegovih najznačajnijih djela „Zvezdana noć“, a o kojoj Anderson (1995 : 64) piše: „Njezina zastrašujuća veličanstvenost i uskovitlana svjetlost zvijezda čini se kao da odražava van Goghov osjećaj kako je on tek sredstvo u stvaralačkom procesu svemira.“

Slika 8. Vincent van Gogh, *Zvezdana noć*, 1889. Ulje na platnu, The Museum of Modern Art, New York.

Walther (2001) navodi kako se na toj slici kao pomalo apokaliptičnoj viziji van Gogh pokušao osloboditi presnažnih emocija te da bi sliku trebalo sagledati kao njegov slikovit pokušaj za izražavanjem beskrajnog u prirodi.

Van Goghova inspiracija za stvaranjem novih slika u ustanovi popustila je krajem 1889. godine. Kako više nije mogao slikati na otvorenom, često je izrađivao kopije svojih vlastitih slika, od kojih su mnoge bile namijenjene njegovoj majci i sestri (Walther, 2001).

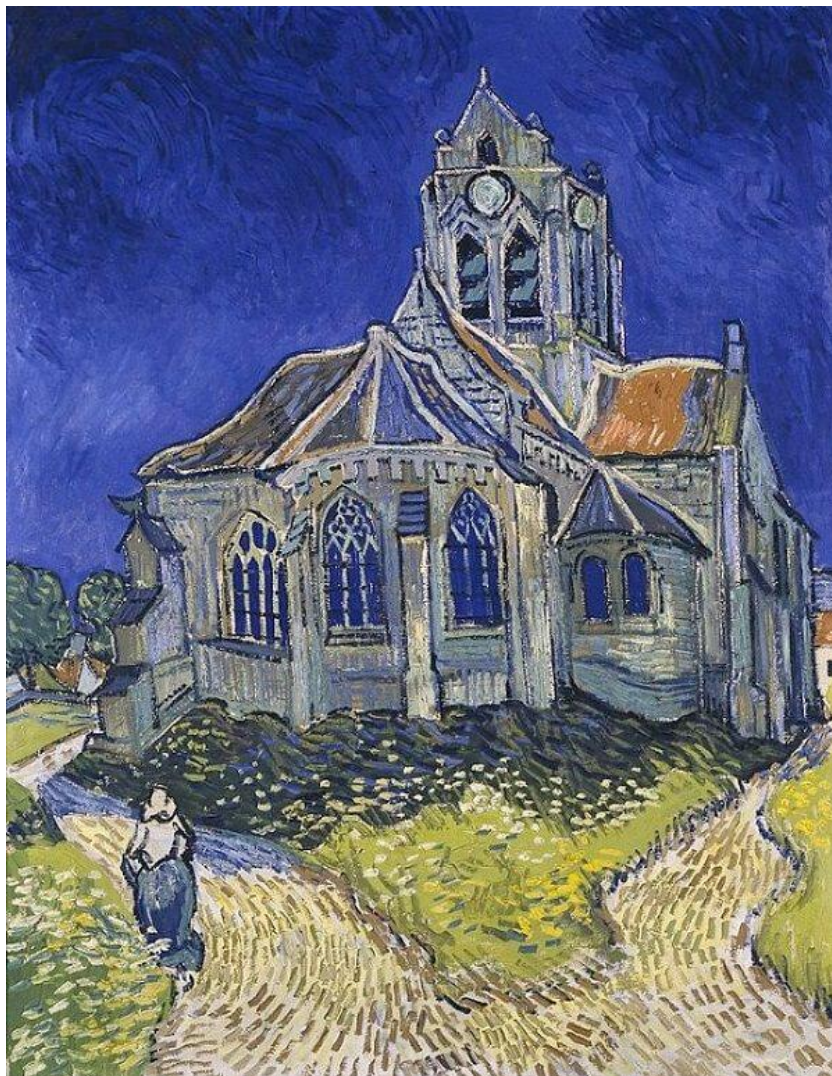
Od jeseni 1889. do proljeća 1890. godine naslikao je još dvadesetak slika malog formata prema Milletu, a razlog tome je što ga se oduvijek dojmila u tekstu već spomenuta monumentalna jednostavnost seljaka koju je Millet slikao (Walther, 2001).

Henkels i sur. (2006) posebno naglašavaju događaje iz 1890. godine. Tada, tijekom siječnja i veljače za van Gogha su se događale uzbuđljive stvari; rođenje njegova nećaka kojemu je kao poklon naslikao sliku „Badem u cvatu“, na kojoj je prikazano najintenzivnije i najjasnije plavetnilo neba u njegovom opusu, te vijest da se u Parizu sprema izložba grupe iz Bruxellesa „Les XX“ na kojoj će biti izložene i njegove slike.

Slika 9. Vincent van Gogh, *Badem u cvatu*, 1890. Ulje na platnu, 73.5 x 92 cm. The Museum of Modern Art, New York

Nakon kraćeg boravka kod brata u Parizu van Gogh je odlučio u svibnju 1890. godine otputovati u Auvers-sur-Oise kod Pariza, gdje je liječnik Paul Gachet izrazio svoju spremnost brinuti se o njemu. Ubrzo se van Gogh smjestio u sobi u lokalnoj gostionici te tamo nastavio slikati pejzaže. Slika „Seoska kućica u Cordevilleu“ govori o njegovom novom nadahnuću za slikanjem, a tamo slika i „Portret doktora Gacheta“ te „Crkvu u Auversu“ za koju Walther (2006) piše da se smatra jednim od njegovih remek djela.

Slika 10. Vincent van Gogh, Crkva u Auversu, 1890. Ulje na platnu, 94 x 74 cm. Pariz, Musee d'Orsay

U srpnju 1890. godine za van Gogha nastupilo je loše razdoblje. Svađa s doktorom Gachetom je označila prekid svih njegovih prijateljstava, a napadaji su postajali sve češći. Van Gogh je u svakom pogledu propadao, te je iz njegove perspektive izlaz bio samo jedan; ranjavanje hicem u prsa od posljedica čega je umro dva dana kasnije (Henkels i sur., 2006).

Sažimajući umjetnički put van Gogha Walther (2001) zaključuje da je on za svoga života uspio postići sintezu života i umjetnosti kao rijetko koji umjetnik u novije doba. Za njega su ove dvije dimenzije postale nerazdvojna cjelina čime je upravo on taj praiskonski san umjetnika pretvorio u stvarnost.

Baš zahvaljujući stapanju života i umjetnosti koje je kod njega bilo stalno prisutno postao je inspiracija mnogima dok je zahvaljujući svojoj likovnoj kvaliteti i originalnosti ostao zapamćen kao jedan od najvažnijih umjetnika koji su najavili 20. stoljeće.

U nastavku slijede prikazi nekih od gore navedenih slika iz razdoblja u Provansi kao i kratke analize istih.

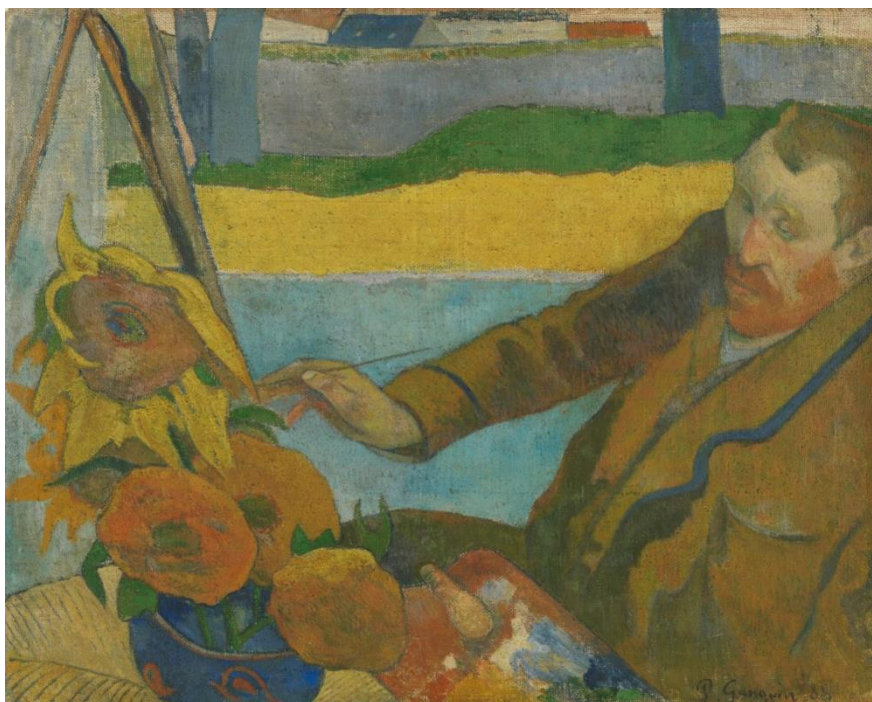
Slika 11. Vincent van Gogh, *Suncokreti*, 1888. Ulje na platnu, 35 x 30 cm. Amsterdam, Van Gogh Museum

Slika „Suncokreti“ formalno pripada žanru mrtve prirode. U prvom planu je prikazana vaza sa suncokretima u raznim tonovima i nijansama žute boje, a osim te izrazite, moglo bi se reći blještave žute boje, uočljiva je još i zelena.

Naglašena je obrisna linija, koja jasno odvaja vazu s cvijećem od pozadine kao i horizontalna crta u pozadini koja sugerira prostor. Osim toga do izražaja dolazi i crta u uočljivom potpisu umjetnika na vazi dok u prikazu cvijeća kao potez sudjeluje s bojom u stvaranju raznolikih slikarskih tekstura. Slika je naslikana tehnikom ulje na platnu.

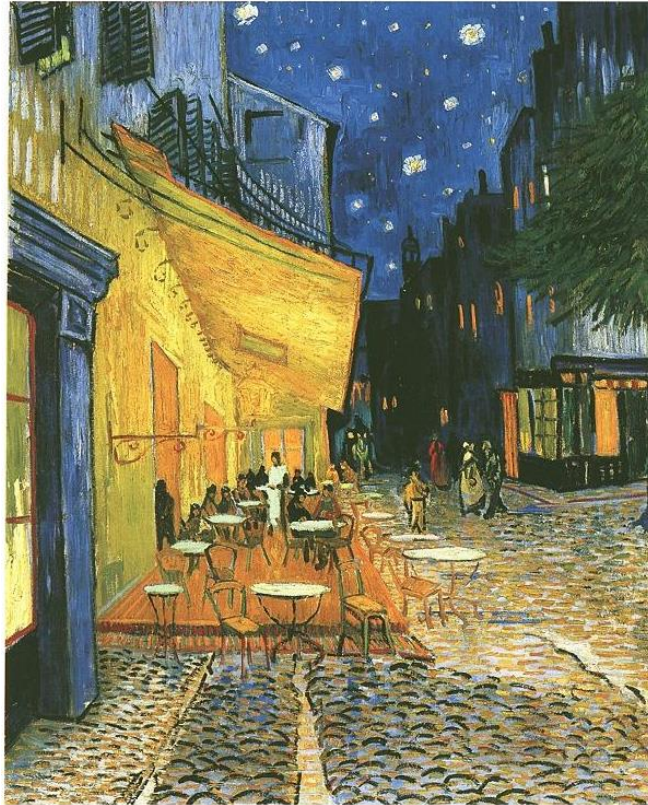
Ova slika nije jedina njegova slika sa motivom suncokreta. Van Gogh ih je često slikao jer ih je, kako piše Anderson (1995), smatrao simbolom snage i dobrohotnosti života.

Slike suncokreta služile su mu i kao dekoracija za „Žutu kuću“ u kojoj je željno iščekivao Gauguinov dolazak koji ga je i sam jednom prilikom naslikao kako slika svoje suncokrete.²

Slika 12. Paul Gauguin, Vincent van Gogh slika Suncokrete, 1888. Ulje na platnu, 73 x 91 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam

² <https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0225V1962>

Slika 13. Vincent van Gogh, *Cafe Terrace, Place du Forum, noću*, 1888. Ulje na platnu, 80,7 x 65 cm. Otterlo, Kroller – Muller Museum

Djelo „Cafe Terrace, Place du Forum, noću“ je van Gogh naslikao 1888. godine za vrijeme svoga boravka u Arlesu. Slika prikazuje kafić u noći na jednoj francuskoj šetnici. Njom dominiraju nijanse toplih boja, prvenstveno žute kojima je oslikan zid s lijeve strane slike i hladne plave nijanse koje tu toplinu okružuju.

Svjetlost na slici ima vrlo važnu ulogu jer u odnosu na pozadinu stvara toplo-hladni kontrast koji se u pojedinim dijelovima približava komplementarnom narančasto-plavom kontrastu.

Osim boje, posebnom noćnom ugođaju na slici doprinosi raznolik potez; zid s lijeve strane oslikan je jednolično dok je kaldrma s desne strane oslikana kratkim potezima koji podsjećaju na poteze na u radu već opisanoj slici „Most iznad rijeke Siene u Asnieresu“ iz njegovog pariškog razdoblja. Nešto drugačijim, ali opet kratkim potezima van Gogh je prikazao još teksturu stabla sasvim desno te prozore i ogradu lijevo.

Slika je naslikana tehnikom ulje na platnu.

Slika 14. Vincent van Gogh, Soba, 1888./1889. godine. Ulje na platnu, 100 x 77 cm. Amsterdam, The van Gogh Gallery.

Na slici „Soba“ je prikazan interijer, van Goghova soba u Arlesu. Riječ je o manjem prostoru u kojem se nalazi ono najosnovnije, krevet, dva stolca i stolić. Namještaj se nalazi na daščanom podu. S lijeve strane prikazan je kutak koji služi kao toalet s ručnikom obješenim na čavao i ogledalom na zidu sa stražnje strane te stolić s vrčem i posudom za umivanje.

Na desnoj strani slike prikazan je krevet koji dominira u usporedbi s drugim namještajem na slici, a uz stražnji zid se nalazi još stolac znatno manji od onog smještenog uz donji lijevi rub kadra. Iza uzglavlja kreveta na stražnjem zidu sobe smještena je vješalica s odjećom, a na stražnjem zidu prikazan je još veći pritvoreni prozor. Na tom stražnjem, ali i na desnom zidu sobe naslikano je više slika s različitim prizorima.

Do izražaja dolazi to da na slici nema prikaza ljudske figure. Na njoj su prikazani samo predmeti, većinom naslikani kao uglati likovi prikladni za izvođenje perspektivnih skraćenja u svrhu sugeriranja dubine na plohi.

Sve što je na slici prikazano se može lako prepoznati jer su svi naslikani oblici jasno odvojeni jedni od drugih obrisnim linijama. Obrisne linije stvaraju granice i među bojama na slici.

Boje se na slici pojavljuju kao velike plohe, te su zastupljene sve primarne i sekundarne boje. Toplo-hladni kontrast svijetlo-plave i narančaste boje se također može shvatiti i kao komplementarni kontrast.

Uz boju, posebnost slike je i u njoj slikarskoj teksturi koja do izražaja dolazi u prikazu poda, a gusti nanosi boje na impasto način naglašavaju slikarsku fakturu. Korištena je tehnika ulje na platnu.

4. CRTEŽI KAO POČETAK

Vincent van Gogh je kroz svoje umjetničko stvaralaštvo u razdoblju od 1877. do 1890. godine nacrtao preko tisuću crteža.³

Crtao je kako bi poboljšao svoju tehniku i na neki način upotpunio svoje vrijeme, no crteži su za njega također bili i potrebna podloga za daljnji rad. Walther (2001) piše da je u crtežima vidio priliku da izgradi sebe kao profesionalnog umjetnika te da razvije pokret i formu. U svojim pismima bratu Theu opisivao je kako crteže također koristi kao sredstvo protiv depresije.

Iako je van Gogh poznat najviše zbog korištenja predivnih nanosa boja, crteži su mu isto od iznimne važnosti zbog načina na koji su na njima prikazane figure, svjetlo, pejzaži, dojmljivi i bez boja koje mogu samo odvratiti pozornost promatrača. Pri crtanju je najčešće koristio olovku, pero, crnu, plavu, te crvenu kredu i ugljen. Bio je sklon i miješanju različitih medija, a ovakvim načinom crtanja nastali su neki od sljedećih primjera: „Stari ribar“ – crna kreda i tuš; „Sijač“ – olovka, kist, tuš; Zauv Millet, polufigura – pero i akvarel; „Čempresi“ – olovka, pero, tuš; „Žitno polje s čempresima“ – crna kreda i pero (Walther, 2006).

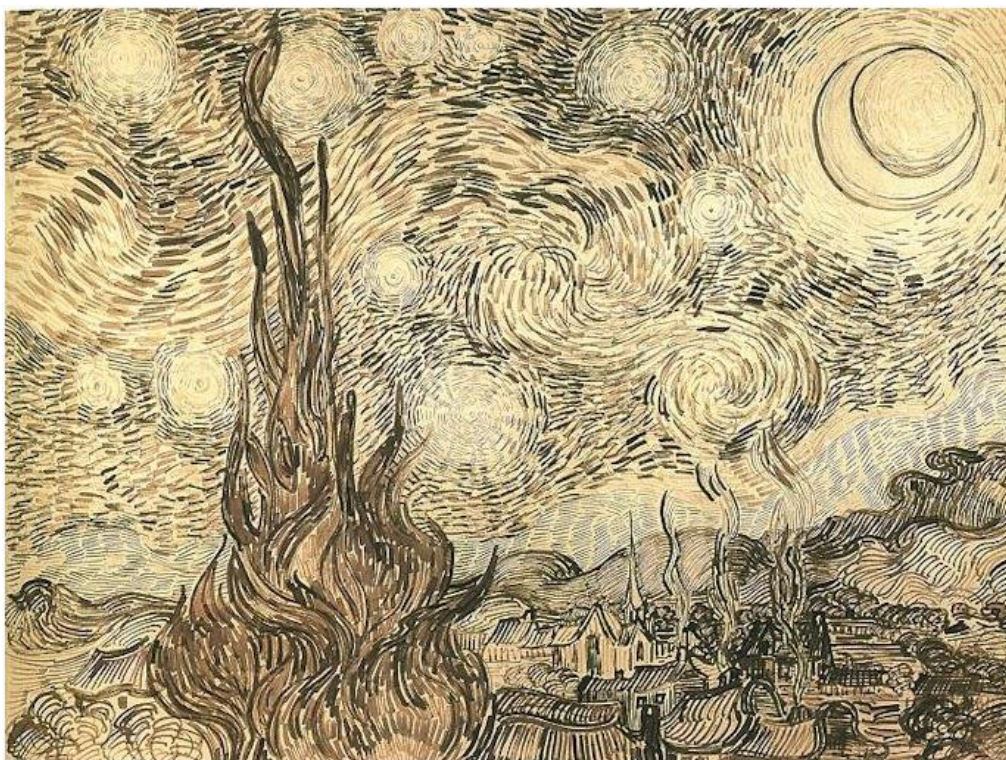
Ivšić (1997) ističe da je van Gogh crtao na različitim vrstama papira, uključujući Ingres papir i tkani papir koje je često rabio. Crtanje je bilo mnogo jeftinije od slikanja s time da je van Gogh crtao i zato što je koristio svaku priliku da ostavi svoj trag. Dobar primjer za to je crtež „Seljačka žena“ koji je nacrtan na koverti. Iz pisama koje je izmjenjivao s bratom Theom jasno je da je o svom crtanju razmišljao, ali isto tako prema svojim crtačkim sposobnostima bio skeptičan.

Walther (2001) smatra da unatoč tome što je van Gogh sumnjao u svoje crtačke sposobnosti, smatra ga se velikim crtačem koji bi često počeo nešto crtati, nastavio slikati ili obratno. Crtanje je za njega bilo važno i stoga što je crtanjem na spontaniji, brži način mogao dočarati svjetlost.

Saggio (2017) spominje jednu zanimljivost o van Goghovim crtežima, a ta je da, kada bi dovršio svoje slike, crteže tih slika slao bi u pismima bratu Theu.

U nastavku su prikazane studije crteža njegovih slika : „Zvezdana noć“, „Ulica u Saintes Maries“, „Trgovac bojama, Pere Tanguy“.

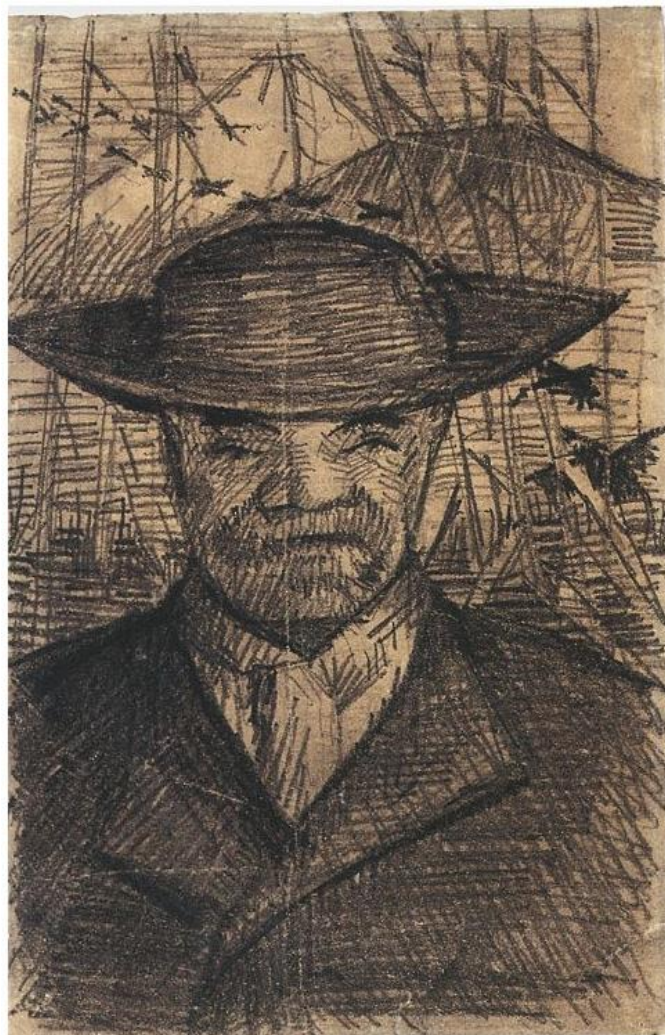
³ <https://www.vangoghgallery.com/drawings/>

Slika 15. Vincent van Gogh, *Zvezdana noć*, 1889. Crtež, olovka i tinta na papiru, Museum of Architecture, Moskva

Slika 16. Vincent van Gogh, *Kolibe u Saintes Maries*, 1888. Crtež, olovka na papiru, Philadelphia Museum of Art, Pennsylvania, SAD

**Slika 17. Vincent van Gogh, *Trgovac bojama „Pere“ Tanguy*, 1887./1888. Crtež, olovka, 21.5 x 13.5 cm.
Rijksmuseum Vincent van Gogh, Amsterdam**

5. MOGUĆNOSTI ISTRAŽIVANJA VAN GOGHOVOG SLIKARSTVA S UČENICIMA U RAZREDNOJ NASTAVI

Svrha nastavnog predmeta Likovna kultura je da učenici oblikuju osobni ali i društveni identitet, isto tako da oplemene i obogate sliku svijeta u kojem žive, nadalje da razviju sposobnost kreativnog mišljenja i djelovanja, te da usvoje likovnu i vizualnu pismenost kao i praktičnu primjenu različitih tehnika, alata i medija. (Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet likovne kulture za osnovne škole i likovne umjetnosti za gimnazije u republici hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Kurikulum LK, NN, 7/2019))

Opisana svrha nastavnog predmeta prema kurikulumu se razlaže u tri domene: stvaralaštvo i produktivnost, doživljaj i kritički stav, te umjetnost u kontekstu. Svaka domena sadrži odgojno-obrazovne ishode koji se onda u svakom razredu opsežnije razrađuju. Nadalje, ishode domena treba vezati i uz pojedine, prilično široko postavljene nastavne teme. Za svaki razred predviđeno je njih šest, četiri obvezne i dvije izborne. (Kurikulum LK, NN, 7/2019)

Količina sadržaja vezanih uz pojedinu temu se planira u skladu sa potrebama učenika i škole, a učitelj ima slobodu samostalno ih odrediti, s tim da pritom treba paziti na to da ih poveže s odgojno-obrazovnim ishodima domena, odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih predmeta, odgojno-obrazovnim očekivanjima međupredmetnih tema i iskustvima iz svakodnevnog života. (Kurikulum LK, NN, 7/2019)

Kako su kurikulumske teme postavljene široko i kako učitelj ima slobodu u odabiru sadržaja, slikarstvu van Gogha sigurno se može posvetiti određena pažnja u razredu, i to ne samo slobode radi nego i stoga što ono nudi široku paletu likovnih problema kojima se u nastavi Likovne kulture i inače bavi, poput boje, toplo-hladnog kontrasta, komplementarnog kontrasta, slikarske teksture, slikarske fakture itd., a važnost njegovog slikarstva u kontekstu nastave još je u tome što se učenici posredstvom njega mogu upoznati s različitim slikarskim žanrovima (mrtvom prirodom, pejzažem, portretom...).

Ono važno vezano uz van Goghovo slikarstvo, a što je u razredu u praktičnom smislu problematično, jest njegova tehnika ulja na platnu koju je on u svome radu koristio na različite načine. Ljepotu ulja u razredu je teško istraživati jer se u školi s njegovim slikama susrećemo isključivo preko reprodukcija na kojima se faktura njegovih slika jednostavno ne vidi.

Kako se van Gogh služio upravo tehnikom ulja na platnu, bitno je pojasniti kakva je to zapravo likovna tehnika. Jakubin (1999) piše da ona nastaje miješanjem pigmenta boje s makovim, orahovim ili lanenim uljem i manjom količinom određenih sušila. Kada se osuši zbog masnoće daje slici sjaj i osjećaj vlažnog tona, a karakter oslikane površine se mijenja s obzirom na slikarsku podlogu, njezinu strukturu, teksturu i podrijetlo.

Isto tako, boja slikarskim uljem može biti razrijeđena, čime se tada postiže proziran karakter, ali boju se može i nanositi u debelim slojevima čime se postiže pastuozni, hrapavi ili reljefni karakter površine. Boja se nanosi različitim kistovima, daščicama, slikarskim lopaticama, krpicama, spužvicama i slično (Jakubin, 1990).

Kako se u nastavi Likovne kulture ulje ne koristi, okreće se radu s temperom koja predstavlja nešto najbliže ulju što učenici koriste. Tempera je po svojim svojstvima između vodenih i uljanih boja, a karakterizira je površina bez sjaja. Neprozirna je pokrivna boja te se njome ne smije slikati u debelim namazima jer se tada ljušti i puca; slika se sloj po sloj, a njena prednost je što se njome može prema želji prekriti nešto što je prethodno naslikano (Jakubin, 1999).

Jakubin (1999) ističe i to da je tempera manje osjetljiva od primjerice akvarela, te se njome samim time lakše slika. Ovisno o tome kakav se karakter oslikane površine želi postići, temperom se slika na tvrdem, glatkom ili nešto hrapavijem papiru. Važno je napomenuti da se temperom osim dekorativnog plošnog slikanja može vrlo lijepo postići modelacija i modulacija oblika.

Praktično istraživanje koje slijedi u nastavku rada je usmjereno upravo na to kako sve spomenute kvalitete van Goghovog slikarstva iskoristiti u vlastitom likovnom radu u svrhu istraživanja mogućnosti njegove primjene u radu s učenicima u razredu. U tom je smislu ono vezano uz likovne utjecaje koji su formirali slikarstvo van Gogha, već ovisno o kontekstima kojima je tijekom umjetničkog perioda svog života bio izložen, likovne pojmove koji se u njegovom slikarstvu redovito javljaju i uz tehniku ulja na platnu kojoj se pokušava parirati eksperimentalnim pristupom školskoj temperi.

6. PRAKTIČNI DIO

6.1. Cilj istraživanja

Cilj je vlastitim likovnim radom istražiti slikarstvo van Gogha u svrhu pronalaženja načina kako na prikladan način predstaviti ga učenicima razredne nastave u okviru nastavnog predmeta Likovne kulture.

6.2. Problem istraživanja

Problem se odnosi na to kako likovnim radom pristupiti van Goghovim umjetničkim djelima u svrhu osmišljavanja poticajnih likovnih aktivnosti za učenike razredne nastave u okviru nastavnog predmeta Likovne kulture.

6.3. Metode istraživanja

Istraživanje je kvalitativno i vršeno je metodom rada u likovnom radu, deskriptivnom metodom i metodom analize likovnog djela.

6.4. Opis istraživanja

Kroz vlastite likovne radove koji će biti prikazani u nastavku rada, nastojala sam proći tri faze tj. razdoblja van Goghova stvaralaštva:

1. razdoblje u Haagu,
2. razdoblje u Parizu,
3. razdoblje u Provansi.

Svako od tih razdoblja sam u teorijskom dijelu rada već definirala u likovnom smislu, fokusirajući se na one elemente likovnog jezika koji su kod van Gogha u pojedinoj fazi posebno dolazili do izražaja, a ovdje ću ih samo kratko ponoviti.

Likovne karakteristike razdoblja u Haagu su tmurna paleta boja, kontrast svjetlo-tamno koji je u tradiciji nizozemskog slikarstva, realizam izražen do neke mjere te sugestija prostora.

Što se tiče razdoblja Pariza, odlučila sam više istražiti „japanski“ van Goghov stil iz razloga što mi je upravo taj najzanimljiviji. Ovdje je za razliku od tmurnog nizozemskog

razdoblja veći naglasak na bojama, komplementarnom kontrastu, konturama, te plošnosti koja ipak nikad nije do kraja ostvarena.

Što se tiče razdoblja u Provansi, bazirala sam se na slikanju noćnog eksterijera i interijera. U ovom razdoblju van Goghova slikarstva nema neutralnih tonova, naglašeni su snažni koloristički kontrasti, gusti namazi boje kao i kratki i ritmični potezi kista.

Po uzoru na van Gogha koji je slikao njemu bliske motive, odlučila sam se u svom likovnom istraživanju na isto takve, odnosno one koji se nalaze u mom svakodnevnom okruženju. U skladu s time odabrala sam jedan meni bliski interijer te jedan eksterijer.

Kao likovnu tehniku za rad sam odabrala temperu, te sam s njom odlučila eksperimentirati iz razloga jer je upravo ta likovna tehnika nešto najbliže likovnoj tehnici ulja na platnu kojom se najviše koristio van Gogh, a koja je ujedno i uvelike dostupna u nastavi Likovne kulture.

U nastavku rada ću kroz potpoglavlja detaljnije opisati svoje radove, kako one uspješne tako i one manje uspješne.

Također, na kraju svakog dijela istraživanja ću navesti kako bih ga provela kroz svoju razrednu praksu, a da pritom bude u skladu sa propisanim nastavnim kurikulumom.

6.4.1. Likovno istraživanje vezano uz van Goghovo razdoblje u Nizozemskoj

U ovome razdoblju van Gogh, kako je već prethodno navedeno, se koristio tmurnim paletama boja, te je u njegovim radovima prilično naglašen kontrast svjetlo-tamno. Upravo je to ono što sam kroz svoje likovne radove pokušala istražiti i izvesti.

Bitno je naglasiti da je pri slikanju interijera odnosno poluinterijera, jer se radi o balkonu kao motivu, prethodio crtež istog, dok pri slikanju motiva eksterijera, a za što mi je poslužio motiv mora, nema prethodne skice ili crteža već sam odmah krenula slikati.

6.4.1.1. Interijer

Slikanju interijera prethodio je moj crtež balkona. Prilikom crtanja vodila sam računa o načinu na koji je van Gogh crtao, a što je već prethodno opisano u poglavlju o njegovim crtežima u teorijskom dijelu rada. Van Goghovi crteži su posebni upravo zbog svojih crtačkih tekstura zbog čega se ujedno često koriste za objašnjavanje tog pojma u razredu. Prilikom crtanja sam više pažnje stoga pokušala posvetiti dočaravanju upravo tih crtačkih tekstura čiju sam raznolikost uspjela prikazati do neke mjere, najviše na lijevoj strani rada, u prikazivanju različitih biljaka.

Važno je spomenuti da se u van Goghovim radovima ističe njegova sposobnost i vještina prikazivanja iluzije prostora, naročito kad su u pitanju posve skućeni prostori što je vidljivo na slikama "Ljudi koji jedu krumpir", te "Soba" u Arlesu. Iluziju prostora na plohi nije postizao samo tonskom modelacijom i drugim slikarskim postupcima, već i crtežom u kojem se nije ustručavao prikazati prilično hrabra perspektivna skraćivanja, naročito kada su u pitanju prikazi uglatih predmeta. U tom smislu nastojala sam i ja svom crtežu pristupiti upravo na taj način. Negdje sam to uspjela izvesti uspješnije, što je primjer sa stolicom dolje lijevo, dok sam negdje to izvela manje uspješno, a primjer za to je naslon stolice dolje desno.

Slika 18. *Crtež Balkona, poluinterijer. Olovka na papiru.*

Slikanju interijera sam pristupila na način da sam prije svega pazila na to kako rabiti degradirane nijanse boja, te sam po uzoru na van Gogha koristila tmurnije nijanse zelene, plave i crvene boje.

Kako bih što više naglasila kontrast svijetlo-tamno, koristile sam još crnu i bijelu u prikazu nekih detalja.

Iako sam slikanju interijera pristupila prije svega pazeći na uporabu degradiranih nijansi boja, kako je prethodno navedeno, krajnji rezultat nije bio u skladu s onim van Goghovim slikama iz nizozemskog razdoblja, te da je po svojim kolorističkim kvalitetama još uvijek suviše intenzivna.

Isto tako, kako sam se tijekom slikanja najviše fokusirala na dobivanje određenih nijansi i tonova korištenih boja, s tehničke strane sam učinila grešku jer konačni rezultat odaje dojam kao da je u pitanju akvarel. Razlog tome vjerojatno treba tražiti u suvišku vode koju sam koristila prilikom miješanja boja u svrhu dobivanja željenih nijansi i tonova.

Slika 18.1. *Balkon, poluinterijer.* Tempera na papiru.

Razmišljala sam stoga kako bi se to uz pomoć neke kreativne intervencije moglo ispraviti, a koja bi se ujedno mogla iskoristiti u razredu. U tu sam se svrhu odlučila za mijenjanje atmosfere slike pomoću prozirne folije koju sam pričvrstila na sliku, te počela premazivati smeđom temperom uz pomoć kista. Na ovaj način sam došla do tmurnije palete, no zbog odbljeska, gužvanja folije i sakupljanja tempere na foliji krajnji rezultat nije izgledao atraktivno.

Slika 18.2. *Balkon, poluinterijer.* Tempera na papiru/prozirna folija, smeđa tempera.

Iz tog sam se razloga odlučila okrenuti tehnologiji i sliku provući kroz nekoliko digitalnih filtera. Prilikom toga koristila sam se vlastitim pametnim telefonom (androidom). Nije bilo potrebe za instaliranjem nikakvih dodatnih aplikacija za uređivanje slika već sam koristila tvornički postavljene filtere koji se nalaze u mobitelu, u opciji "uredi sliku". Uvelike mi je koristilo i to što se prilikom ovakvih uređivanja slika može proizvoljno namjestiti svjetlina i kontrast ovisno o tome što se želi postići. U ovom slučaju te sam dvije opcije postavila na sredinu, odnosno onako kako je zadano od strane uređaja.

Slika 18.1.1. *Balkon, poluinterijer.* Tempera na papiru, digitalni filter (*starinski, nostalgija*).

Slika 18.1.2. *Balkon, poluinterijer.* Tempera na papiru, digitalni filter (*klasično zgodno*).

Kroz godine studija imali smo priliku vidjeti da učenici dobro reagiraju na nove i zanimljive načine provođenja već poznatih tema, a naročito u slučajevima kada imaju priliku koristiti neke elektroničke uređaje kao što su računala, tableti ili mobiteli koji su postali neizostavna stavka u nastavi, te je jednim dijelom i ovaj prethodno opisani dio istraživanja bio time inspiriran što se može vidjeti u dobiveni rezultatima.

U nastavi Likovne kulture ovakav način rada bi se proveo tako da bi učenicima bilo najavljeno da će se slikati neki interijer koji je njima blizak, s kojim imaju neku posebnu povezanost ili koji možda ima za njih neko posebno značenje. Učenici bi imali dovoljno vremena da razmisle postoji li doista takvo mjesto za njih i što točno žele naslikati, nakon čega bi prešli na izvođenje radova. Nakon što bi učenici izvršili zadatak, pokazala bih im reprodukciju van Goghove slike „Ljudi koji jedu krumpir“ pri čemu bih provjerila razumiju li učenici što se nalazi na reprodukciji. Učenike bi se potom priupitalo postoji li neki rad ili više njih koji su slični prikazanoj reprodukciji, u smislu da su korištene iste ili slične boje ili u smislu da se radi o sličnom prostoru. Ovdje zapravo i nije toliko bitan točan odgovor učenika, već razgovor pomoću kojeg bi se moglo uvidjeti kako učenici reagiraju na rad.

Također, učenici bi svoje radove mogli koloristički usporediti s van Goghom, nakon čega bi svoje radove provlačili kroz razne filtere kako bi se upravo iz tih kolorističkih razloga što više približili van Goghu i njegovom načinu slikanja tijekom nizozemskog razdoblja.

Na kraju bi, naravno, uslijedila analiza i rasprava o dobivenim rezultatima, kao i povratna informacija od strane učenika o dojmovima s provedenog nastavnog sata.

6.4.1.2. Eksterijer

Slikanju eksterijera nije prethodila skica ili crtež kao što je bio slučaj s prethodnim radom, no samom slikanju jesu prethodile neke intervencije vezane za podlogu na kojoj se slikalo. Naime, kako je prije svega riječ o istraživačkom radu, pokušala sam pronaći zanimljive načine rada s temperom, a isto tako mi je namjera bila istražiti i kako bi se ova likovna tehnika ponašala na različitim podlogama, a opet da je takav način moguće izvesti u nastavi s učenicima. Iz tih sam se razloga ovdje odlučila za rad s mješavinom papira i nekog veziva, u ovom slučaju ljepila za drvo (drvofiksa) u svrhu dobivanja reljefne kaširane podloge kojom sam htjela nadomjestiti imapasto fakturu ulja čestu kod van Gogha.

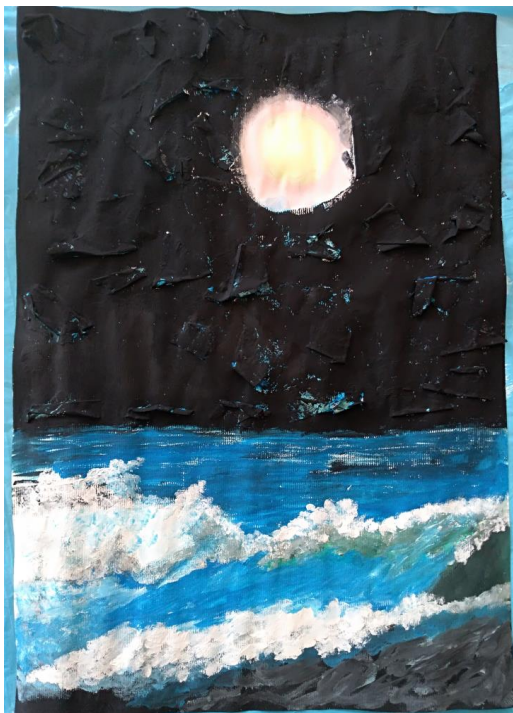
Prilikom izrade slike eksterijera prvo sam tako na papiru ostavila prostor na kojem će biti prikaz sunca, nakon čega je uslijedilo kaširanje papira na način da sam prethodno pripremljene komadiće papira iz novina uranjala u posudu s mješavinom koja je dobivena od vode, plave tempere i drvofiksa.

Slika 19. Realizacija slike eksterijera (I). Kaširani novinski papir

Usljedilo je moje oslikavanje tako dobivene reljefaste podloge crnom temperom, nakon čega sam je osušila kako u daljnjem procesu slikanja ne bi došlo do miješanja i razmazivanja boja. Kada se podloga osušila, prvo sam izvela prikaz mora na donjem dijelu slike, koristeći

ponovno po uzoru na van Gogha tamnu paletu boja i pokušavajući naglasiti kontrast svjetlo-tamno.

Slika 19.1. *Realizacija slike eksterijera (II).* Tempera na papiru, kaširani papir

Baš kao i kod van Gogha, te kako je prethodno u teorijskom dijelu rada napisano i prikazano na njegovim slikama, i ovdje sam nastojala postići to da se svi dijelovi slike stope u jednu cjelinu. Zato sam prikaz mora htjela što više likovno povezati s prikazom neba nanoseći plavu boju u njezinim degradiranim nijansama.

Slika 19.2. *Slika Eksterijera*, Tempera na papiru, Kaširani papir

Istraživanje bih u nastavi Likovne kulture provela na način da bi učenici odabrali jedan njima blizak eksterijer. Taj bi se motiv mogao odnositi na neki park, dvorište kuće, vrt, igralište na kojem rado provode slobodno vrijeme i slično. Nastavu bih organizirala tako da bih učenicima prije svega najavila kakvim materijalima će se koristiti, te o kakvoj se zapravo tehnici radi ukoliko se do sada nisu susretali s njom. Nakon kratkog upoznavanja s tehnikom i materijalima učenicima bih dala vremena da razmisle o motivu koji će slikati, nakon čega bi mogli započeti s radom. Uslijedila bi analiza i rasprava o krajnjim rezultatima, te uspoređivanje učeničkih radova s reprodukcijom slike „Vjetrenjača“ Vincenta van Gogha pri čemu bi se najviše pažnje pridalo impasto fakturi na njihovim radovima i radu van Gogha.

Iako smatram da bi ovaj način izvođenja radova i same organizacije sata bio zanimljiv i privlačan učenicima, postoji prepreka koju sam uvidjela prilikom istraživanja. Naime, nisam sigurna koliko je moguće dobiti željene rezultate u jednom nastavnom satu Likovne kulture prvenstveno zato što ovakav rad zahtjeva dulje vrijeme za izvedbu, ponajviše iz razloga što se podloga mora prvo dobro posušiti prije daljnjeg slikanja, a što bi za učitelja značilo temeljitije planiranje više nastavnih sati vezanih uz isti likovni zadatak.

6.4.2. Likovno istraživanje vezano za van Goghovo razdoblje u Parizu

Ovo Pariško razdoblje ili faza van Goghova stvaralaštva je karakteristična po tome što se upravo sa svojim dolaskom u Pariz, a kako sam već prethodno navela u teorijskom dijelu rada, van Gogh odmaknuo od dotadašnjih utjecaja i inspiracija, te se okrenuo nečem potpuno drugačijem u smislu same tehnike rada počevši od boja, pa sve do poteza kista i njegova ukupnog slikarskog rukopisa. Primjer za to su njegove slike nastale pod utjecajem japanske umjetnosti, a kojima sam se inspirirala i ja u ovom dijelu istraživanja, upravo iz razloga jer su mi se učinile kao nešto potpuno novo i zanimljivo, kako za samostalni likovni rad, tako i za rad s učenicima u razrednoj nastavi.

Što se motiva tiče, oni su u potpunosti ostali isti, no po uzoru na van Gogha promijenila se paleta boja, koja je sada ispunjena vedrijim bojama, komplementarnim kontrastima, te naglašenom plošnosti.

6.4.2.1. *Interijer*

Prikaz interijera sam i ovdje bazirala na istom crtežu koji sam bila izvela za prethodni dio istraživanja (Slika 18.) Prilikom slikanja sam nastojala što više naglasiti plošnost, te sam u skladu s time i naravno po uzoru na van Gogha birala paletu boja koja se sastojala od plave, žute, narančaste, crne i bijele kao lokalnih boja, no također sam u sliku uvela i zelenu i smeđu boju u prikazu cvijeća, te ljubičastu u prikazu jastučića.

Bitno je spomenuti da sam korištene lokalne boje pri slikanju još uvijek nanosila u donekle degradiranim nijansama. Slikanju u cjelini pristupila sam prvo slikanjem prizora neba, a zatim sam oslikavala ostale površine (zidove, pod i rolete). Nakon potrebnog sušenja, kako ne bi došlo do razmazivanja boja, uslijedilo je moje oslikavanje namještaja i cvijeća.

Na kraju sam uz pomoć crne tempere dodatno naglasila teksture poda i roleta s desne strane slike kao i konture zidova, a uz pomoć bijele tempere sam dodatno naglasila konture namještaja. Na taj način; ujednačenim oslikavanjem pojedinih dijelova slike u maniri kakve bojanke i naglašavanjem kontura crnim i bijelim linijama nadala sam se da ću postići nešto od tradicionalne japanske plošnosti koja je sigurno intrigirala i van Gogha.

Između ostalog, pokušala sam naglasiti i koloristički kontrast, a sve navedeno je doprinijelo krajnjem rezultatu rada vidljivom na slici ispod koji, kada ga usporedim sa slikom istog motiva iz prethodnog dijela istraživanja, donekle zaista i djeluje „plošnije“.

Slika 20. *Slika Interijera*, Tempera na papiru

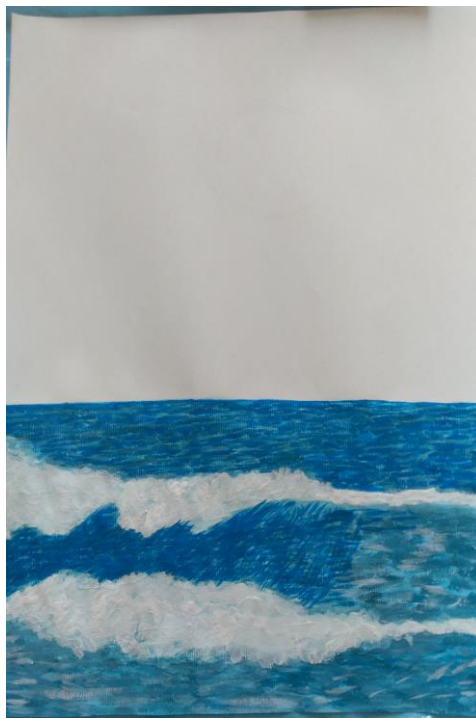
Nisam sigurna koliko je učenicima razredne nastave poznat i jasan pojam „plošnosti“ u Likovnoj kulturi, pa bih iz toga razloga krenula s obrazloženjem tog pojma. Naime, kako u literaturi nisam pronašla jasnu definiciju kojom bih mogla u potpunosti učenicima približiti pojam, smatram da bi im se to najbolje moglo objasniti uz pomoć dobivanja otisaka koje bi oni sami izveli (npr. otiskom ruke ili otiskom lista sa stabla; mogli bismo se poslužiti i prikazima različitih vrsta stripova ili možda pop-up slikovnicom...).

Nakon toga uslijedio bi odabir motiva s ciljem njegovog plošnog prikazivanja.

Na kraju, uz pomoć reprodukcije van Goghove slike „Drvo šljive u cvatu“ i nekog tradicionalnog japanskog umjetničkog djela, organizirala bih raspravu i analizu dobivenih učeničkih radova pri čemu bi oni istraživali plošnost u različitim likovnim kontekstima.

6.4.2.2. Eksterijer

Kao ni u prethodnom istraživanju, pa tako ni ovdje slikanju nije prethodila skica, već sam odmah slikala na papiru. Koristila sam plavu, žutu, crvenu, bijelu i crnu temperu kao lokalne boje. Prizor sam započela slikati od prikaza mora, a završila prikazom neba, tj. slikala sam odozdo prema gore. Više sam pozornosti dala slikanju valova, s kojima sam i započela rad tako da sam bijelu temperu koristila u gustim namazima kako bih što više naglasila nastalu pjenu valova i njihovo kretanje. Dalje sam nastavila slikati plavom temperom koju sam prvo nanosila u dugačkim vodoravnim namazima, a nakon što mi se taj dio rada posušio, nastavila sam slikati tanjim kistom, koncentrirajući se više na detalje.

Slika 21. Realizacija slike eksterijera (I). Tempera na papiru

Za prikaz neba ponovno sam koristila plavu boju kojom sam oslikala cijeli gornji dio slike te ga ostavila da se osuši. Oblake sam naslikala nijansama plave kako bih naglasila kontrast svjetlo-tamno na nekim dijelovima. Osim plave boje negdje sam rabila i malo crvene u prikazu sunca i neba, te žutu boju u tonovima koji su mi poslužili za prikaz sunca.

Slika 21.1. *Realizacija slike eksterijera (II).* Tempera na papiru

Nakon što se boja u potpunosti osušila, uz pomoć bijele i crne tempere dodatno sam naglasila plošnost kojoj je težio i van Gogh.

Slika 21.2. *Slika Eksterijera,* Tempera na papiru

Što se tiče ovakvog oblika rada u razrednoj praksi, smatram da bi učenicima bio zanimljiv, prvenstveno jer kao i prethodna istraživanja, ima nekoliko koraka koji su potrebni da se dobiju konačni rezultati, a pomoću kojih imaju priliku nešto novo naučiti.

U razredu bih stoga ponovno krenula s obrazloženjem pojma plošnosti i pronalaskom najboljeg načina kako ga približiti učenicima kao što sam već prethodno navela prilikom prethodnog istraživanja vezanog uz interijer. I ovdje bismo se u tu svrhu koristili motivima koji su učenicima poznati i bliski, ponovno iz razloga kako bi se zadržala ta veza s van Goghovim slikarstvom.

Osim karakteristične van Goghove plošnosti koja u njegovim slikama zapravo nije do kraja ostvarena, naglasak u ovim učeničkim radovima bi se stavio i na dobivanju komplementarnog kontrasta kojeg sam radeći svoj rad uočila kao mogućnost, s tim da je na kraju ipak nisam uspjela jasnije ostvariti.

6.4.3. Likovno istraživanje vezano za van Goghovo razdoblje u Provansi

Za razliku od prethodna dva razdoblja van Goghova stvaralaštva, u kojima se po mom mišljenju još uvijek likovno „tražio“ istražujući različite mogućnosti, smatram da je sve to upravo u ovom razdoblju Provanse napokon došlo do izražaja u obliku njegovog jedinstvenog i prepoznatljivog stila.

U ovom sam se dijelu istraživanja usredotočila na slikanje noćnog prizora, kako kod interijera, tako i kod eksterijera. Motivi su ostali potpuno isti kao i u prethodna dva istraživanja, no ponovno se promijenila paleta boja, što je i očekivano, naročito s obzirom na to da se sada radi o slikanju noćnih prizora. Po uzoru na van Gogha, odmaknula sam se od neutralnih tonova, više pažnje sam pridala kolorističkim kontrastima, gustim namazima boje, ali i kratkim potezima kista što je u konačnici i karakteristično za ovu fazu.

6.4.3.1. Interijer

Slikanju motiva je prethodio isti crtež kao u prethodna dva dijela istraživanja (Slika 18.). Prilikom slikanja kao lokalne boje sam koristila plavu, narančastu, žutu, crvenu, bijelu, te crnu.

Bitno je napomenuti da je prikaz neba uvelike bio inspiriran van Goghovom slikom „Zvezdano nebo“, što je moguće i zaključiti iz nastale slike, te da se cijeli rad oslikao pretežno na isti način, što znači da su na većim dijelovima slike isti potezi kista koji su kratki i ritmični, a nanosi boje gusti.

Prvo sam naslikala glavne motive u nijansama plave u prikazu neba, narančaste u prikazu zidova i žute u prikazu poda. Nakon sušenja krenula sam tretirati površinu slike inspirirajući se van Goghovim „Zvezdanim nebom“. Kratkim potezima stvarala sam teksturu (i fakturu) na nebu i prikazanoj balkonskoj garnituri.

Slika 22. Realizacija slike interijera (I). Tempera na papiru

Isti sam princip slikanja koristila i u prikazu zidova, s tim da sam sada onoj plavoj koja je prevladavala suprotstavila narančastu u velikoj mjeri.

Slika 22.1. Realizacija slike interijera (II). Tempera na papiru

Na kraju sam kratkim potezima oslikala pod, te motiv bilja s lijeve strane i ostale detalje uvodeći u plavo-narančastu kompoziciju prvenstveno zelene nijanse.

Slika 22.2. *Slika Interijera*, Tempera na papiru

U nastavi Likovne kulture bih ovom istraživanju pristupila na način da bih učenike prvo upoznala s karakteristikama ovog van Goghovog razdoblja. Zatim bi uslijedio odabir motiva koji bi učenici slikali, te uz pomoć kojega bi spomenute karakteristike mogli što uspješnije izraziti. Nakon izvršenog zadatka učenicima bih pokazala reprodukciju van Goghove slike „Cesta s čempresima i zvijezdom“ (1890.) koja bi nam poslužila za sveukupnu raspravu i analizu učeničkih likovnih radova.

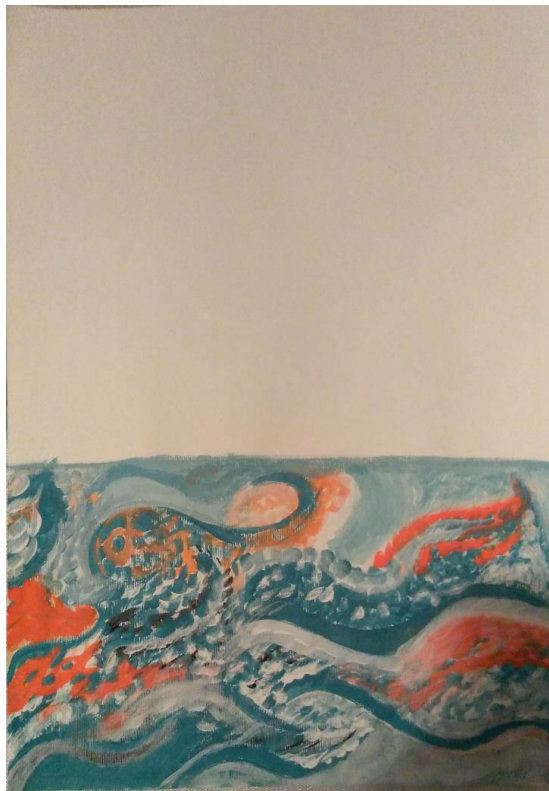
Što se tiče načina rada i mogućih krajnjih rezultata, smatram da bi učenicima ovakav pristup bio zanimljiv jer bi imali slobodu odabira motiva, a opet s druge strane, ovakvim načinom rada učitelj bi dobio povratnu informaciju o tome koliko su razumjeli ono bitno što se tiče van Goghovog razdoblja u Provansi.

6.4.3.2. Eksterijer

Slikala sam pretežno na isti način kao i kod prethodnih slika istog motiva, što znači da sam započela slikanjem prizora mora pri čemu sam kao lokalne boje koristila plavu, narančastu i bijelu. Boju sam na ovom dijelu slike nanosila na dva načina što je u ovom slučaju doprinijelo naglasku uzburkanosti mora, pa se iz toga razloga na nekim dijelovima mora potezi kista razlikuju. Dakle, boju sam prvo nanosila dugačkim i gustim namazima, a nakon toga su uslijedili kratki i ritmični pokreti kista.

Naravno, sama ideja je negdje izvedena više uspješno, što se može vidjeti na lijevoj strani prizora mora, a negdje manje uspješno.

Kako je naglasak u skladu s van Goghovim provansalskim razdobljem trebao biti na snažnim kolorističkim kontrastima, iz tog sam se razloga odlučila na komplementarni kontrast koji čine plava i narančasta boja. Bitno je spomenuti da sam također vodila računa o prikazu svjetla i tame, pa su se i boje s obzirom na to pojačavale, odnosno negdje su korištene čiste, a negdje degradirane.

Slika 23. Realizacija slike eksterijera (I). Tempera na papiru

Nastavila sam sa slikanjem gornjeg dijela slike, odnosno prizora neba. Kako je riječ o noćnom prizoru, koristila sam tamnu paletu boja koja se sastojala od plave, crne i zelene, no s

obzirom na to da je u ovom istraživanju naglasak između ostalog i na snažnim kontrastima, i ovdje sam ostala pri narančastoj temperi jer sam s njome to najbolje mogla ostvariti.

Poteze kista sam namjerno promijenila; sada su bili u potpunosti kratki i ritmični iz razloga što sam nastojala što više se približiti van Goghovom načinu slikanja, a da opet van Gogh u tom smislu ostane inspiracija, ne predložak za kopiranje.

Sa slikanjem sam započela od sredine prizora, s narančastom temperom kojoj sam dodala žutu kako bih dodatno naglasila treperavost i jačinu svjetla. Nakon toga, oslikala sam istim potezima nebo plavom temperom kojoj sam na dijelovima dodala zelenu. Nakon što se slika u potpunosti osušila, na donjem dijelu slike, u prikazu mora nanijela sam još plavu temperu kako bih naglasila dubinu, te kako bi ovaj koloristički kontrast dobio na snazi.

Slika 23.1. *Slika Eksterijera*, Tempera na papiru

Iako sam se u ovom istraživanju odlučila na motiv mora što se tiče eksterijera, jer je meni osobno najbliži, u nastavi Likovne kulture bih učenicima sugerirala da se okrenu prema slikanju motiva vrta ili možda čak ulice u njihovu okruženju.

Naime, smatram da bi se slikanjem takvih motiva još više mogle naglasiti bitne karakteristike ovog razdoblja, a to su prethodno spomenuti snažni koloristički kontrasti u gustim namazima boja, potezi kista koji su kratki i ritmični.

Učenike bih prije svega upoznala s pojmovima koji su bitni za ovo razdoblje i sam način slikanja, ukoliko nisu od prije upoznati s njima, te bismo nakon toga započeli s radom. Kao dodatna motivacija kojom bih potaknula njihovu imaginaciju poslužio bi jednostavan zadatak; da prvo zamisle kako bi neka sasvim obična fotografija ili neki prizor iz njihovog okruženja mogao izgledati „treperavo“, a zatim da to pokušaju objasniti riječima.

Nakon motivacije bismo krenuli sa slikanjem odabranog motiva, npr. vrta, a nakon završenih radova pokazala bih učenicima reprodukcije van Goghovih slika „Zvezdana noć“ i „Kafić s terasom“.

7. RASPRAVA

Prilikom praktičnog istraživanja, trudila sam se osmisliti načine, a samim time i zadatke koji bi bili zanimljivi učenicima i kroz koje bi oni mogli iskoristiti svoju maštu u prikazivanju motiva koji su njima poznati i svakodnevni.

U tu sam svrhu provela vlastito likovno istraživanje bazirano na slikanju po uzoru na tri razdoblja van Goghovog stvaralaštva pri čemu sam se koristila likovnom tehnikom tempere na različite načine.

Kako je ovaj diplomski rad zapravo prvo istraživanje koje sam provela na ovakav način, moram naglasiti koliko je bilo zanimljivo i uvelike poticajno iz razloga jer sam došla do nekih spoznaja vezanih uz van Goghovo umjetničko djelovanje do kojih inače ne bih došla, naročito u dijelu kada sam istraživala pojam plošnog slikarstva i njegove tipične slikarske teksture.

Naročito zanimljivim smatram i to što sam ovako provedenim istraživanjem, iako sam imala van Gogha kao direktan uzor, uspjela izbjeći kopiranje njegovih slika jer sam se vodila likovnim karakteristikama njegovog slikarstva, a ne njegovim slikama konkretno.

Ustupak sam jedino napravila u jednoj od slika u prizoru neba jer sam na taj način htjela dati malu posvetu jednom velikom i značajnom umjetniku.

Osim toga, kako sam unaprijed razmislila i odlučila što želim slikati i na koji način, nije mi bio problem vlastite radove kritički sagledati i na njima uočavati više i manje uspješno realizirane segmente, što prije ovog istraživanja nisam u potpunosti bila u stanju činiti.

Na kraju, moram se osvrnuti i na same početke razmišljanja o diplomskom radu i moje prvotne želje za istraživanjem povezanosti likovnosti i osjećaja, emocija, od čega sam kasnije odustala. Štoviše, kada sam došla do kraja ovakvog istraživanja, uočila sam da iza van Goghove ekspresije koju sam prije doživljavala kao nešto posve spontano, uglavnom stoji mnogo promišljenog rada, mnogo razmišljanja, isprobavanja što je na neki način promijenilo, ako se mogu tako izraziti, romantični stav koji sam prije imala o umjetnicima.

Isto tako, upravo na temelju vlastitog iskustva koje sam stekla slikanjem na način opisan u praktičnom dijelu rada došla do toga da sam mogla bolje procijeniti kakve bi likovne aktivnosti vezane uz temu bile prikladne za učenike razredne nastave.

Posebno poticajnim smatram ideju „poigravanja“ pomoću digitalnih filtera s ciljem proučavanja tmurne palete nizozemske haške slikarske škole koju bih mogla primijeniti i u drugim kontekstima.

Također, moguća je i igra imaginacije treperave stvarnosti u svrhu približavanja van Goghovih slika iz Provanse, što smatram poticajnim načinom za njihovo upoznavanje s tim načinom njegovog slikanja.

Na kraju, nakon što sam praktično istraživanje u cijelosti realizirala, uvidjela sam jednu sličnost pri osmišljavanju nastavnih satova iz Likovne kulture s moje strane. Naime, sve sam satove osmislila na način da sam kod svih svojih prijedloga uvođenja van Goghovog slikarstva u nastavu reprodukcije njegovih slika zamislila prikazati na kraju satova, odnosno nakon što bi učenici izveli svoje radove.

Naravno, iako postoje načini da učenici reprodukcije slika vide i prije no što krenu sa izvođenjem svojih radova, ja sam se na ovakav pristup odlučila iz razloga što smo tijekom studija u praksi imali prilike vidjeti da su učenici skloni kopiranju onoga što im je prikazano, a to je upravo ono što bih u svojoj učiteljskoj praksi htjela izbjeći.

8. ZAKLJUČAK

Diplomski rad se sastoji iz dva glavna dijela, teorijskog i praktičnog, koji iz različitih perspektiva daju uvid u van Goghov umjetnički rad i istražuju mogućnosti njegove obrade na nastavi Likovne kulture s učenicima.

Teorijskim dijelom rada je opisana situacija u umjetnosti druge polovice devetnaestog i na početku dvadesetog stoljeća, te van Goghov umjetnički put koji se razvijao u tim okolnostima, a koji je zahvaćao i u prošlost (nasljeđe nizozemskog slikarstva), bio u doticaju i s tada aktualnom situacijom (impresionisti u Parizu) i gledao u budućnost što je očito zbog iznimne važnosti koju je pridavao ekspresiji, te je iz tog razloga važan za ekspresionizam koji će tek uslijediti. Bitno je naglasiti i to da, iako je njegov put kao ozbiljnog umjetnika trajao kratko, deset godina, bio je vrlo produktivan, te je iza sebe ostavio vrlo značajan i izniman opus.

Što se tiče kurikuluma kao okvira za planiranje nastave, u teorijskom dijelu rada je još opisana njegova vrlo fleksibilna struktura koja učitelju pruža prostor za različite teme, onda i za one vezane uz van Goghovo stvaralaštvo. Jedino, učitelj mora imati znanje da bi kurikulum u tom smislu mogao kvalitetno iskoristiti te sve što misli u svoju nastavu integrirati, poput ove teme, prvo samostalno istražiti.

Iz tog se razloga u radu pristupilo i teorijskoj usporedbi ulja na platnu kojim je slikao van Gogh i tempere koja je dostupna u školi, onda i praktičnom istraživanju tempere čime je zaključeno da, iako ulje kao tehnika u školi nije zastupljena, i tempera pruža mnogo mogućnosti kada je u pitanju dobivanje različitih nijansi i tonova te slikarske teksture.

Praktični dio rada se sastoji od mojih vlastitih likovnih radova koji su detaljno prikazani i opisani, a uz pomoć kojih se istražilo kako i na koje je načine u nastavi Likovne kulture moguće uspješno približiti učenicima van Goghovo slikarstvo, naravno uz upotrebu likovne tehnike tempere.

Dobiveni likovni radovi variraju od manje uspješnih do onih više uspješnih što je i bilo očekivano od samog početka, jer u pitanju je istraživački rad prvenstveno namijenjen osmišljavanju likovnih zadataka za učenike.

Takav istraživački pristup je potreban jer nam otvara nove mogućnosti, naročito kada je u pitanju van Gogh s čijim se reprodukcijama na nastavi Likovne kulture redovito susrećemo. Smatram da je van Gogh sveprisutan autor na kojega smo već navikli gledati na određeni način i koji kao da sam od nas traži zaokret u metodičkom smislu.

Na kraju, smatram da je postavljeni cilj rada, a samim time i cilj istraživanja u velikoj mjeri ostvaren, te da je slikarstvo Vincenta van Gogha u skladu sa svim značajkama predmetnog kurikuluma Likovne kulture moguće primijeniti u nastavi Likovne kulture s učenicima u razrednoj nastavi.

9. SAŽETAK

Diplomski rad bit će usmjeren na proučavanje slikarstva Vincenta van Gogha u svrhu istraživanja mogućnosti povezivanja njegova stvaralaštva s nastavnim sadržajima Likovne kulture u razrednoj nastavi.

Rad će se sastojati od dva dijela. U teorijskom djelu će se osvrnuti na slikarstvo na prijelazu iz 19. stoljeća u 20. stoljeće, više će pozornosti dati van Goghu i njegovoj umjetnosti te analizirati neka njegova djela. S obzirom na razdoblja; razdoblje u Haagu, razdoblje u Parizu i razdoblje u Provansi.

U teorijskom dijelu opisuje se i predmetni kurikulum iz Likovne kulture u svrhu traženja poveznica sa stvaralaštvom van Gogha, te se uspoređuje ulje kao slikarska tehnika kojom se služio van Gogh i tempera kao slikarska tehnika dostupna u školi.

Drugi, praktični dio rada se odnosi na moje samostalno likovno istraživanje kojim će osmisliti i izvesti više likovnih radova vezanih uz prethodno teorijsko istraživanje, te dati prijedloge za izvedbu likovnih zadataka za učenike na nastavi Likovne kulture u razrednoj nastavi.

Ključne riječi : slikarstvo, Likovna kultura, kurikulum, Vincent van Gogh, tempera

SUMMARY

The research of Vincent van Gogh`s painting through my own artistic work

The thesis will be focused on the study of painting by Vincent van Gogh in order to explore the possibility of connecting his work with the teaching content of Art Culture in the classroom.

The paper will consist of two parts. In my theoretical work, I will look back at painting at the transition from 19th to 20th century, pay more attention to van Gogh and his art, and analyze some of his works. Considering the periods; period in The Hague, period in Paris and period in Provance.

The theoretical part also describes the subject curriculum in Art Culture in order to find connections with van Gogh`s work, and compares oil as a painting technique used by van Gogh and calcimine as a painting technique available in school.

The second, practical part of the paper refers to my independent art research by which I will design and perform several art works related to previous theoretical research, and give suggestions for performing art tasks for student sin the teaching of Art Culture in the classroom.

Key words : painting, Art Culture, curriculum, Vincent van Gogh, calcimine

10. POPIS LITERATURE

Knjige, udžbenici i priručnici :

1. Anderson, J. (1995). Vincent van Gogh : život i djelo. Zagreb : Mozaik knjiga
2. Bošnjak, V. (2009). Uvod u likovne tehnike. Zagreb : Profil international
3. Brešan, D. (2006). Likovni pojmovnik : priručnik likovnih pojmova i reprodukcija za osnovnu i srednju školu. Zagreb : Naklada Ljevak
4. Damjanov, J. (1991). Vizualni jezik i likovna umjetnost : uvod u likovno obrazovanje. Zagreb : Školska knjiga
5. Damjanov, J. (2013). Likovna umjetnost 1 : uvod : udžbenik za 1. razred gimnazije, srednje strukovne i umjetničke škole. Zagreb : Školska knjiga
6. Damjanov, J. (2013). Likovna umjetnost 3 : povijesni pregled : udžbenik za 3. razred gimnazije, srednje strukovne i umjetničke škole. Zagreb : Školska knjiga
7. Damjanov, J. (2013). Likovna umjetnost 4 : moderna i suvremena umjetnost : udžbenik za 4. razred gimnazije, srednje strukovne i umjetničke škole. Zagreb : Školska knjiga
8. Gombrich, E.H. (1999). Povijest umjetnosti. Zagreb : Golden marketing
9. Henkels, H. i sur. (2006). Van Gogh, Mondrian i haaška slikarska škola : Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 3. ožujka - 4. lipnja 2006. Zagreb : Galerija Klovićevi dvori
10. Ivančević, R. (2002-2003). Stilovi, razdoblja, život. Zagreb : Profil international
11. Ivšić, R. (1997). Pisma : izbor; Moje sjećanje na Vincenta van Gogha. Zagreb. Moderna vremena
12. Jakubin, M. (1990). Osnove likovnog jezika i likovne tehnike : priručnik za likovnu kulturu. Zagreb : Institut za pedagoška istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta
13. Jakubin, M. (1999). Likovni jezik i likovne tehnike : temeljni pojmovi. Zagreb : Educa
14. Janson, H. W. (2003). Povijest umjetnosti. Varaždin : Stanek
15. Ruhrberg, K. (2004). Umjetnost 20. stoljeća. Zagreb : V.B.Z.
16. Saggio, A. (2017). Tajni van Gogh : motiv i razlozi. Zagreb : Meandarmedia
17. Salamon, J. (2011). Likovna umjetnost : priručnik za pripremu ispita na državnoj maturi s proširenim sadržajem. Zagreb : Profil international
18. Šošić, M. (2019). Likovna kultura i likovne tehnike : sveučilišni udžbenik za 1. godinu integriranoga preddiplomskoga i diplomskoga Učiteljskoga studija. Osijek : Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

19. Tanay, E.R. (1995). Tehnike likovnog izražavanja. Zagreb : Naklada Zakej
20. Walther, I. F., Metzger, R. (2001). Vincent van Gogh : the complete paintings. Koeln : Taschen
21. Walther, I. F. (2006). Vincent van Gogh 1853. – 1890. Vizija i stvarnost. Zagreb : Europapres holding; Madrid : Mediasat group

Internetski izvori :

1. The Vincent van Gogh Gallery:
<https://www.vangoghgallery.com/misc/biography.html>
2. The Vincent van Gogh Gallery:
<https://www.vangoghgallery.com/drawings/>
3. Narodne Novine, Službeni list Republike Hrvatske:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_162.html

11. POPIS SLIKOVNIH PRIKAZA

1. Slika 1. Jean-Francois Millet, *Pobiračice*, 1857. Ulje na platnu, Muzej d'Orsay
<https://www.apollo-magazine.com/jean-francois-millet-modern-artists/>
2. Slika 2. Vincent van Gogh, *Ribič na plaži*, 1882. Ulje na platnu. Otterlo, Kröller-Müller Museum.
<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/139/Fisherman%20on%20the%20Beach.html>
3. Slika 3. Vincent van Gogh, *Ljudi koji jedu krumpir*, 1885. Ulje na platnu, 81.5 x 114.5 cm. Amsterdam, Van Gogh Museum
<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/453/Potato%20Eaters,%20The.html>
4. Slika 4. Vincent van Gogh, *Drvo šljive u cvatu*, 1887. Ulje na platnu, 55 x 46 cm. Rijksmuseum Vincent van Gogh, Amsterdam
<https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0115V1962>
5. Slika 5. Vincent van Gogh, *Most iznad rijeke Siene u Asnieresu*, 1887. Ulje na platnu, 52 x 65 cm. Zurich, Foundation E. G. Buhle
<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/49/Bridge-across-the-Seine-at-Asnieres.html>
6. Slika 6. Vincent van Gogh, *L'Arlesienne: Madame Ginoux*, 1888. Ulje na platnu, 91.4 x 73.7 cm. The Metropolitan Museum of Art, New York
<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/286/L'Arlesienne:%20Madame%20Ginoux%20with%20Books.html>
7. Slika 7. Vincent van Gogh, *Kafić na Place Lamartine, noću*, 1888. Ulje na platnu, 70 x 89 cm, Yale University Art Gallery
http://art-vangogh.com/arles_99.html
8. Slika 8. Vincent van Gogh, *Zvezdana noć*, 1889. Ulje na platnu, The Museum of Modern Art, New York.
<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/508/Starry%20Night.html>
9. Slika 9. Vincent van Gogh, *Badem u cvatu*, 1890. Ulje na platnu, 73.5 x 92 cm. The Museum of Modern Art, New York
<https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0176V1962>

10. Slika 10. Vincent van Gogh, *Crkva u Auversu*, 1890. Ulje na platnu, 94 x 74 cm.
Pariz, Musee d`Orsay

<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/62/Church%20at%20Auvers,%20The.html>

11. Slika 11. Vincent van Gogh, *Suncokreti*, 1888. Ulje na platnu, 35 x 30 cm.
Amsterdam, Van Gogh Museum

<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/587/Still-Life:-Vase-with-Fifteen-Sunflowers.html>

12. Slika 12. Paul Gauguin, *Vincent van Gogh slika Suncokrete*, 1888. Ulje na platnu,
73 x 91 cm, Van Gogh Museum, Amsterdam

<https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0225V1962>

13. Slika 13. Vincent van Gogh, *Cafe Terrace, Place du Forum, noću*, 1888. Ulje na
platnu, 80,7 x 65 cm. Otterlo, Kroller – Muller Museum

<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/53/Cafe%20Terrace%20on%20the%20Place%20du%20Forum,%20Arles,%20at%20Night,%20The.html>

14. Slika 14. Vincent van Gogh, *Soba, 1888./1889. godine*. Ulje na platnu, 100 x 77 cm.
Amsterdam, The van Gogh Gallery.

<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Painting/715/Vincent's%20Bedroom%20in%20Arles.html>

15. Slika 15. Vincent van Gogh, *Zvezdana noć*, 1889. Crtež, olovka i tinta na papiru,
Museum of Architecture, Moskva

<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Drawing/1574/Starry%20Night.html>

16. Slika 16. Vincent van Gogh, *Kolibe u Saintes Maries*, 1888. Crtež, olovka na papiru,
Philadelphia Museum of Art, Pennsylvania, SAD

<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Drawing/851/Cottages-in-Saintes-Maries.html>

17. Slika 17. Vincent van Gogh, *Trgovac bojama „Pere“ Tanguy*, 1887./1888. Crtež,
olovka, 21.5 x 13.5 cm. Van Gogh Museum, Amsterdam

<https://www.vangoghgallery.com/catalog/Drawing/1396/Portrait-of-P%3%A8re-Tanguy.html>

Privatni album

18. Slika 18. *Crtež Balkona, poluinterijer*. Olovka na papiru
19. Slika 18.1. *Balkon, poluinterijer*. Tempera na papiru.
20. Slika 18.2. *Balkon, poluinterijer*. Tempera na papiru/prozirna folija, smeđa tempera.
21. Slika 18.1.1. *Balkon, poluinterijer*. Tempera na papiru, digitalni filter (*starinski, nostalgija*).
22. Slika 18.1.2. *Balkon, poluinterijer*. Tempera na papiru, digitalni filter (klasično zgodno).
23. Slika 19. *Realizacija slike eksterijera (I)*. Kaširani novinski papir
24. Slika 19.1. *Realizacija slike eksterijera (II)*. Tempera na papiru, kaširani papir
25. Slika 19.2. *Slika Eksterijera*, Tempera na papiru, Kaširani papir
26. Slika 20. *Slika Interijera*, Tempera na papiru
27. Slika 21. *Realizacija slike eksterijera (I)*. Tempera na papiru
28. Slika 21.1. *Realizacija slike eksterijera (II)*. Tempera na papiru
29. Slika 21.2. *Slika Eksterijera*, Tempera na papiru
30. Slika 22. *Realizacija slike interijera (I)*. Tempera na papiru
31. Slika 22.1. *Realizacija slike interijera (II)*. Tempera na papiru
32. Slika 22.2. *Slika Interijera*, Tempera na papiru
33. Slika 23. *Realizacija slike eksterijera (I)*. Tempera na papiru
34. Slika 23.1. *Slika Eksterijera*, Tempera na papiru

12. ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI

Ime i prezime : Petra Kurilić
Datum i mjesto rođenja : 30.12.1996., Zadar
Država : Hrvatska

FORMALNO OBRAZOVANJE

Datum : rujan 2011. – lipanj 2015.
Mjesto : Zadar
Ustanova : Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića
Datum : listopad 2015. - ...
Mjesto : Zadar
Ustanova : Sveučilište u Zadru – Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

RADNO ISKUSTVO

Datum : listopad 2019.
Tvrtka : ZRNO j.d.o.o.
Datum : ožujak 2020.
Tvrtka : ZRNO j.d.o.o.
Datum : studeni 2020. - ...
Tvrtka : C.R.T.F. Moda d.o.o.

OSOBNNE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

MATERINSKI JEZIK : hrvatski jezik

STRANI JEZICI :

ENGLISKI JEZIK
Slušanje : samostalni korisnik

Čitanje : samostalni korisnik

Govorna interakcija : samostalni korisnik

Govorna produkcija : samostalni korisnik

TALIJANSKI JEZIK

Slušanje : samostalni korisnik

Čitanje : samostalni korisnik

Govorna interakcija : samostalni korisnik

Govorna produkcija : samostalni korisnik

RAD NA RAČUNALU

Zadnji put korišteno : trenutno

Poznavanje MS Office paketa i korištenje interneta